

BIBLIOTEKARZ

Stowarzyszenie
Bibliotekarzy
Polskich

Rok założenia 1917

3/2011

Jan Wołosz

O realiach komputeryzacji –
próba podsumowania

Katarzyna Winogrodzka

Raport o stanie komputeryzacji
bibliotek publicznych 2010

Jan Ciechorski

Dopuszczalność łączenia
bibliotek publicznych z innymi
instytucjami kultury

Renata Ciesielska-Kruczek

Narodowa Biblioteka Parlamentarna
Japonii (National Diet Library)

Wzrastające zapotrzebowanie na szybki dostęp do źródeł informacji na temat regionu, powoduje konieczność dostosowania oferty bibliotek do potrzeb i oczekiwań czytelników. Biblioteki prowadzące działalność informacyjno-bibliograficzną stoją przed wymogiem podjęcia niezbędnych prac organizacyjnych i metodycznych w zakresie określenia właściwego zasięgu i podziału terytorialnego rejestrowanych bibliografii oraz zasad doboru, selekcji i klasyfikacji materiałów w odniesieniu do danego typu bibliografii.

System Bibliografii Regionalnej

(bibliografia regionalna w hostingu)

został stworzony specjalnie dla bibliotek prowadzących działalność informacyjno-bibliograficzną, wykorzystujących lokalne wydawnictwa oraz dokumenty życia społecznego i tworzących w oparciu o nie kartoteki zagadnieniowe oraz tematyczne zestawienia bibliograficzne. System umożliwia opracowanie rekordów bibliograficznych, które wzbogacone o pliki multimedialne (m.in.. miniatury okładek, fotografie druków ulotnych lub strony tytułowe lokalnych czasopism) zostaną udostępnione w serwisie internetowym i będą służyć promocji regionu oraz upowszechniać działania związane z edukacją regionalną.

System Bibliografii Regionalnej może pracować niezależnie od użytkowanego w bibliotece systemu bibliotecznego, uzupełniając warsztat informacyjno-bibliograficzny.

Oprogramowanie funkcjonuje w usłudze hostingu i umożliwia użytkowanie baz danych w trybie wielodostępu. Baza danych obsługująca centralny katalog bibliograficzny biblioteki jest zainstalowana na serwerach firmy SOKRATES-software, która zapewnia rozwój i stałą aktualizację oprogramowania oraz bezpieczeństwo danych bibliograficznych. Na stanowiskach komputerowych w bibliotece lub filiach zainstalowane jest wyłącznie oprogramowanie użytkowe (z płyty CD). Instalacja jest łatwa i nie wymaga obsługi inżynierskiej ze strony biblioteki.

System Bibliografii Regionalnej jest zgodny z krajowymi i międzynarodowymi normami branżowymi (ISO 2709) i protokołem (Z39.50) umożliwiającym komunikację pomiędzy systemami bibliotecznymi różnych producentów oraz standardami bibliotecznymi w zakresie obsługi procedur katalogowania i autoryzacji rekordów bibliograficznych w formacie MARC 21. Oprogramowanie umożliwia tworzenie kartotek hasel wzorcowych, które ułatwiają wyszukiwanie właściwych form hasel (odsylacze) oraz rekordów definiujących schemat bibliografii.

System Bibliografii Regionalnej umożliwia wprowadzanie danych do katalogu oraz ich prezentację w trybie on-line w Internecie. Czytelnik poprzez przeglądarki WWW może samodzielnie dokonać wyboru interesujących opisów, a następnie wydrukować odpowiednie zestawienia bibliograficzne. Bibliotekarz może pobierać gotowe opisy z kilkudziesięciu udostępnionych serwisów bibliograficznych poprzez protokół komunikacyjny Z39.50. Zestawienia bibliograficzne są redagowane automatycznie, zgodnie z konwencją stosowaną przez użytkownika (np. dwie szpalty, sortowanie wg zaplanowanego schematu). Pozycje bibliograficzne wchodzące w skład tzw. zrzębu głównego zostają ponumerowane (odpowiednio do przyjętego schematu) oraz tworzone są wpisy pełniące rolę odsylaczy. System redaguje także wydruki indeksu autorskiego, przedmiotowego i inne z uwzględnieniem numeracji użytej w zrzębie głównym. Zestawienia powstają w formacie RTF, który jest akceptowany przez powszechnie stosowane edytory tekstu (np. MS Word) i mogą być gotowym materiałem do wydania bibliografii w wersji książkowej lub elektronicznej.

Obserwując realia

Poprzednio pisałem o paradoksalnej sytuacji: z jednej strony – zwiększającej się bierności coraz szerszych kręgów środowiska bibliotekarskiego, a z drugiej – wzrastającego zainteresowania twórców, działaczy, polityków organizacji pozarządowych oraz mediów sprawami bibliotek. Od dawna nie mówiło się z troską o bibliotekach tyle, co obecnie, i tym samym aż tyle osób zawodu bibliotekarskiego nie starało się pomóc w unowocześnianiu ich działalności i rozwoju. Takiej szansy dawno nie było. Nieobecność merytorycznych opinii bibliotekarzy w treściach serwowanych przez media jest znamienna i może być szkodliwa w skutkach.

Pisałem też o obawach, że swoistą próżnię po aktywności środowiska wypełni grupa kolaboracyjno-oportunistyczna, która w coraz większym stopniu zawłaszcza sprawy zarządzania bibliotekami nie po to, by je racjonalizować i doskonalić *pro publico bono*, lecz wykorzystywać dla innych celów. Podobnie jak dzieje się to w innych sektorach, czego jaskrawym przykładem jest kolej, a efektem w ostatnich tygodniach bałagan na kolei. Złożona w większości z jednostek o nieodpowiednich lub żadnych kwalifikacjach profesjonalnych tworzy swoistą barierę niemocy i nie jest zdolna uporać się ani z problemami zastarzalymi, których często nie dostrzega i nie rozumie, ani nowymi wyzwaniami. Ulega natomiast złudzeniom, że gadanie o nowych wyzwaniach może stanowić przykrywkę dla własnej niekompetencji. Brak pomysłów i inicjatyw zastępuje bełkotem o społeczeństwie informacyjnym, bezkrytycznie wykorzystując treści suflowane przez osoby ze środowiska akademickiego.

Nic dziwnego, że w tych warunkach to, co zostało po komunie – scentralizowany system bibliotekarstwa ogólnokrajowego, który w ówczesnych warunkach dość sprawnie funkcjonował, bo zapewniał m.in. kontrolę i koordynację – uległ destrukcji. Dziś pozostała tylko nazwa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i jakieś jego strzępy, m.in. Krajowa Rada Biblioteczna, której działalność jest okryta tajemnicą, i nawet nie wiemy, czy jest ona za, czy przeciw nieodpowiedzialnym poczynaniom, np. łączeniu bibliotek z innymi instytucjami.

Trudno o tym nie pisać, jeśli przyjrzymy się praktyce katalogowania zbiorów bibliotecznych. Uwytkowała to szefowa jednej z byłych wojewódzkich bibliotek publicznych podczas regionalnej konferencji dyrektorów tych instytucji. Otóż w jej bibliotece pięć osób (!) zajmuje się opracowaniem nowych książek, katalogują one ok. 95% nowych nabytków. Powód jest prosty – wyjaśniła – tylko dzięki temu, że dużo kupujemy nowości (22,2 wol. na 100 mieszkańców), szybko je opracowujemy i udostępniamy czytelnikom, udaje się nam nadążać za rosnącymi potrzebami mieszkańców miasta (z biblioteki korzysta ich 38%). Nie możemy korzystać z gotowych rekordów – mówiła – bo są publikowane z dużym, dla nas zbyt dużym opóźnieniem. Na to nie możemy sobie pozwolić, bo utracilibyśmy zbyt wielu czytelników!

Zbulwersowany, zwróciłem się do pozostałych uczestników konferencji z pytaniem o procent opracowywanych zbiorów we własnym zakresie. Wszyscy potwierdzili, że katalogują od 65 do 90% nowych nabytków z tych samych powodów. – To konieczność – dodawano – bo od lat postulowane przez nas zmiany zbywane są milczeniem.

Mamy tu więc do czynienia z marnotrawstwem sił i środków w skali kraju, marnotrawstwem wymuszonym koniecznością sprostania potrzebom czytelniczym – z jednej strony, a z drugiej – marnotrawstwem, które jest efektem braku umiejętności profesjonalnego rozwiązania tego problemu. Jeśli tak jest w istocie, to podważa to prawo do dobrego samopoczucia osób odpowiedzialnych za wytwarzanie i udostępnianie aktualnych opisów publikacji krajowych i zagranicznych i spycha nasz kraj na dalekie pozycje w rankingu bibliotekarstwa europejskiego. Stagnacja w tym zakresie i spóźnione publikowanie opisów katalogowych nowych publikacji – jest miarą zaściankowości oraz niewrażliwości na fundamentalny problem w naszym bibliotekarstwie osób, które o tych sprawach decydują i ponoszą za to odpowiedzialność. Zaściankowości tak mocnej i wyrachowanej, że jest w stanie maskować się skutecznie gadaniem, przemilczeniami i digitalizacją.

Jau Wolosz

W sprawie wspomnień bibliotekarzy z lat 80. XX wieku

W dniu 18 listopada 2010 r. na Koszykowej odbyło się kolejne spotkanie z cyklu „Sylwetki ludzi książki”, organizowane przez Zarząd Okręgu Mazowieckiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego, zatytułowane „Bibliotekarze warszawscy w okresie przełomu politycznego 1980-1990”. Przedstawiono na nim m.in. inicjatywę pracowników Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, rejestrujących wspomnienia bibliotekarzy warszawskich z okresu lat 80. ubiegłego wieku (akcja wznowiona po latach).

Wicedyrektor Biblioteki na Koszykowej, dr hab. Katarzyna Materska, w podsumowaniu dyskusji wspomnieniowej, zaapelowała do środowiska bibliotekarzy warszawskich, by, nie czekając na pracowników Muzeum, włączyli się w dokumentację z tamtego okresu osobistych przeżyć i zdarzeń w swoich bibliotekach. Pani Dyrektor uzasadniła swój apel nie tylko nicublaganiem wpływającym czasem, ale też i żalem, że w czasie tego ważnego spotkania „na sali nie ma młodzieży”.

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie jeszcze przed ogłoszeniem tej inicjatywy podjęła własne działania. Od lipca 2010 r. (w 11. rocznicę rozpoczęcia przeprowadzki do nowego gmachu Biblioteki i jednocześnie na zakończenie obchodów jubileuszu 10-lecia BUW na Powiślu) na stronie Biblioteki rozpoczęto publikację opowieści w odcinkach Marka Michalskiego pod tytułem: *Poczęty w Bibliotece. Wspomnienia „barmana” ze starego BUW* http://www.buw.uw.edu.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=978&Itemid=20 (ikona „Wspomnienia o BUW”). Autor jest od 1999 r. informatorem w dziedzinie *Prawo. Nauki polityczne* Oddziału Udostępniania

i Informacji Naukowej. Od 1980 r. do grudnia 1999 r. pracował w Czytelnicy Głównej, miejscu centralnym w życiu Biblioteki na Krakowskim Przedmieściu.

W jego relacji odnajdziemy realia życia w PRL i ich odbicie w pracy zawodowej bibliotekarza bezpośredniej obsługi czytelników w bibliotece największej uczelni warszawskiej. We wstępie autor mówi: „na własnym bibliotekarskim przykładzie i po swojemu starałem się wypełnić treścią zjawiska: i te zapewne nicodwracalnie minione, i te, niestety, coraz rzadziej praktykowane. W zamierzeniu będzie to opowieść o: codzienności bibliotecznej w PRL, zaufaniu społecznym, tzn. o dobrowolnej i spontanicznej współpracy, tęsknocie za demokracją i powolnym wychodzeniu z komunizmu”.

W tym osobistym zapisie pamięci przywołuje on wydarzenia najważniejsze, w których uczestniczył, jak uroczystości pogrzebowe kardynała Stefana Wyszyńskiego, ostrzeliwanie przez oddział ZOMO dziedzińca uniwersyteckiego, zebrania solidarnościowe, rewizje, wiece, strajki i demonstracje. Mimo to opowieść prowadzona jest w lekkiej formie, przeplatana zabawnymi anegdotami z codziennej pracy bibliotekarzy. Przebija z nich sylwetka autora przyjaznego ludziom, z którymi dane mu było spotkać się przelotnie i tymi, z którymi pracował dłużej.

Marek Michalski wspomina także, co zapamiętał, ale zostawia otwartą furtkę dla następnych: „Gdyby ktoś z lepszą pamięcią chciał uściślić, sprostować, dodać – to z góry dziękuję. Ten tekst został napisany po to, żeby ci, co pamiętają lepiej, „določyli swoje”. Pierwszy odzew już mamy – Ewa Bagieńska spisała własne doświadczenia wieloletniej pracy w Biurze Katalogowym BUW w czasach „przedkomputerowych”. Mamy nadzieję, że w jej ślady pójną też inni bibliotekarze z naszej biblioteki, i nie tylko oni.

Elżbieta Petrović

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

Szanownym czytelnikom uprzejmie przypominamy, że wydajemy serię „Bibliotekarze polscy we wspomnieniach współczesnych”.

Ukazało się w niej dotąd 11 tytułów. Najnowszy to „Bibliotekarze warszawscy” w cenie 30 zł. Oferujemy także w promocyjnej cenie:

„Bibliotekarze bibliotek specjalnych”	– 3 zł
„Zasługi dla SBP”	– 3 zł
„Kustosze zbiorów specjalnych”	– 3 zł
„Znawcy rękopisów”	– 3 zł

Zapraszamy!

Wydawnictwo SBP

Jan Wołosz

O realiach komputeryzacji – próba podsumowania

Jak pisałem w lipcowo-sierpniowym numerze „Bibliotekarza” z ubiegłego roku, podczas spotkania Sekcji Bibliotek Publicznych ZG SBP w Łagowie w 2009 r. Adam Jeske, wiceprezes firmy „Max Elektronik” – producenta systemu bibliotecznego PROLIB, skonstatował, że „komputeryzacja bibliotek publicznych, prowadzona bez całościowego planu, głównie wedle pomysłu poszczególnych bibliotek i na miarę ich wiedzy i posiadanych środków, jest kosztowna, prowadzi do wielu niepowodzeń i w gruncie rzeczy przyczynia się do opóźnień w budowie racjonalnej, a zwłaszcza ekonomicznej i efektywnej sieci współpracy bibliotek, na co pozwalają nowe technologie”.

Dziś, po serii wypowiedzi opublikowanych na naszych łamach przez kilkunastu autorów, a zarazem realizatorów odpowiedzialnych w swoich bibliotekach za komputeryzację, ta ówczesna teza A. Jeskego nie budzi wątpliwości, wydaje się oczywista i może służyć za lapidarne podsumowanie naszej dyskusji. Opublikowane artykuły potwierdzają jej trafność i dodatkowo oświetlają bardziej szczegółowo aspekty całego zagadnienia.

Przypomnijmy, że serię odpowiedzi na pytania o komputeryzację bibliotek publicznych zapoczątkował artykuł A. Jeskego „Czas na zmiany. Na horyzoncie – model „cloud computing”, w którym przedstawił możliwości wykorzystania nowych technologii informatycznych do budowy sieci współpracy bibliotek publicznych w środowisku lokalnym, regionalnym i ogólnokrajowym. Seria następných wypowiedzi Krystyny Brodowskiej, Wojciecha Kowalewskiego, Lilii Marcinkiewicz, Danuty Sroki, Henryka Hollendra, Aleksandra Radwańskiego, Andrzeja Dominika Jagodzińskiego, Magdy Miller i Ma-

riusza Gabrysiaka – osób odpowiedzialnych za kierowanie procesami komputeryzacji w swoich bibliotekach – przyniosła nam obraz zarówno wielokierunkowych inicjatyw i przedsięwzięć podejmowanych w bibliotekach publicznych, jak i odniesienia do podstawowych tez zawartych w artykule A. Jeskego.

Nie będziemy tu szczegółowo omawiać dotychczasowej dyskusji, ale zakładając, że spełniła ona swój cel – bowiem ukazała różnorodność inicjatyw, doświadczeń i dokonań bibliotek i skłania do refleksji nad dalszą komputeryzacją bibliotek publicznych w warunkach nowych możliwości technologicznych – wypada ją zakończyć podsumowującymi uwagami. Co nie znaczy, że będą one wyczerpujące i że rezygnujemy z publikowania dalszych materiałów na temat komputeryzacji, zwłaszcza gdy będą one dotyczyć nowych pomysłów, inicjatyw i przedsięwzięć.

Cóż więc z tej dyskusji wynika? Wypada najpierw potwierdzić oczywistości: rozwój nowych technologii jest oszałamiająco dynamiczny, możliwości ich wykorzystania w bibliotekach ogromne, ale tylko teoretycznie, bo wątpliwe jest czy przy braku polityki bibliotecznej w naszym kraju będą one mogły być spełnione. Owe warunki sprowadzają się – jak pisze A. Radwański – do „koordynacji, standaryzacji, rzetelnego podejścia i pieniędzy. Tych ostatnich nie musiałyby być szokująco wiele, gdyby policzyć koszty wszystkich nietrafionych projektów – może by wystarczyło”. Większość autorów wypowiedzi wydaje się zgadzać z tą opinią.

Część nowych technologii pojawi się w bibliotekach mimo braku spełnienia wymienionych warunków, jeśli tylko będą one osiągalne na miarę możliwości finansowych poszczególnych bibliotek. I one będą wyznaczały tempo unowocześniania naszych bibliotek. Tak jak teraz wyznaczają je poszukiwania i dokonania bibliotek publicznych w Sieradzu, Szczecinie, Słupsku, przedsięwzięcia w Dolnośląskiem, Małopolskiem.

Ogólnie rzecz biorąc, komputeryzacja bibliotek publicznych w naszym kraju to suma indywidualnych, bardzo różnorodnych doko-

nań poszczególnych bibliotek, funkcjonujących w zróżnicowanych warunkach i stąd rozwijających komputeryzację w różnych fazach jej rozwoju. Publikowany w tym numerze raport Katarzyny Winogrodzkiej w pełni to potwierdza.

Dyskusja dowodzi, że autorzy wypowiedzi śledzą rozwój nowych technologii i potrafią ocenić ich użyteczność w bibliotekach, a także realne możliwości ich zastosowania. Nie wykluczają koncepcji wykupu usług do aplikacji i ich funkcjonalności na zasadzie abonamentu, bez konieczności kupowania serwerów i licencji na system biblioteczny, czego konsekwencją może być, jak to ujmuje A. Jeske, „przemieszczanie zasobów danych, pamięci masowych i aplikacji z wewnętrznych firmowych centrów danych do ośrodków zewnętrznych”. Pierwociny realizacji takiej koncepcji już są dostrzegane w budowie lokalnych i regionalnych systemów biblioteczno-informacyjnych. Dynamiczny rozwój usług outsourcingowych sprawił, że „mniej zasobne biblioteki miały możliwość skorzystania z form hostingu baz danych, (...) możliwość pracy bibliotek w modelu cloud computing wydaje się być jak najbardziej uzasadniona, a nawet konieczna” – ocenia W. Kowalewski. Szerszemu i pełniejszemu wykorzystaniu modelu stoi na przeszkodzie skromność środków i traktowanie bibliotek przez organizatorów jako pojedynczych, niewspółpracujących z innymi bibliotekami jednostek.

Jednocześnie przypomniano trudności i ograniczenia komputeryzacji wynikające z bardzo różnych powodów. Niektóre z nich trzeba tutaj zasygnalizować:

- brak szerszej wizji funkcjonowania sieci bibliotek, która określałaby koncepcję i schemat funkcjonowania i tworzenia katalogów bibliotecznych w skali powiatu czy regionu (L. Marcinkiewicz),
- brak autorytatywnego serwisu bibliograficznego [autorytatywnego tj. „bezdyskusyjnie przyjmowanego opisu bibliograficznego i hasł wzorcowych, wynikające z zaufania do ich jakości” (A. Radwański); „w kilka sekund możemy mieć na własnym serwerze opis z biblioteki odległej o tysiące kilometrów (np. biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych),

ale nie autoryzowany opis stworzony przez odpowiednią instytucję w Polsce” (L. Marcinkiewicz); „pożądany stan: książka w dniu premiery ma już gotowy opis” (A. Radwański)],

- „brak konsekwentnej standaryzacji” i „niezrozumiałe kultywowanie <własnych tradycji> lub <własnych rozwiązań> w zakresie inwentarzy, książek akcesyjnych i innych dokumentów powoduje nieprzenośność danych pomiędzy systemami informatycznymi” (A. Radwański),
- brak analizy błędów i propagowania optymalnych rozwiązań oraz zero koordynacji (A. Radwański), co się łączy z opinią H. Hollendra: „Nie mamy dyskursu profesjonalnego, który prowadziłby do stopniowego destylowania prawdziwie przemyślanych rozwiązań, i nie mamy środków (politycznych, administracyjnych, edukacyjnych i finansowych), by takie rozwiązania wdrażać” (H. Hollender),
- przy braku impulsów centralnych „indywidualne działania poszczególnych bibliotek publicznych, realizujących własne projekty związane z komputeryzacją, na miarę wewnętrznych sił i środków, mogą generować ogromne koszty i niekoniecznie skończyć się sukcesem (...) Bez impulsu centralnego nastąpiło rozdrobnienie działań w poszczególnych bibliotekach” (D. Sroka).

Z wypowiedzi wynika także generalny wniosek: musimy liczyć koszty. Ale niewiele to da, jeśli koszty będą liczone tylko w pojedynczych bibliotekach, choć to też ważne. Liczone w skali powiatu, regionu czy kraju z pewnością wykazałyby potrzebę wspólnych uzgodnień i planowania, czego efektem byłyby większe możliwości podejmowania i realizowania bardziej nowoczesnych i efektywnych projektów informatycznych.

Publikacja wypowiedzi na temat komputeryzacji bibliotek publicznych pozwala, mam nadzieję, lepiej poznać stan, problemy, uwarunkowania i dylematy komputeryzacji w bibliotekach publicznych i, być może, skłonić do skorzystania z cudzych doświadczeń.

Jan Wołosz

Red. naczelny „Bibliotekarza”

Katarzyna Winogrodzka

Raport o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych 2010

Prezentowany raport został opracowany na IX Ogólnopolską Konferencję nt. „Automatyzacja bibliotek publicznych”, która odbyła się pod koniec listopada 2010 r.

Dane do raportu zostały zebrane metodą badania ankietowego skierowanego do wszystkich bibliotek wojewódzkich, które koordynowały gromadzenie danych z bibliotek terenowych i opracowały dane zbiorcze. Jest kontynuacją raportów opracowywanych przez Komisję Automatyzacji ZG SBP od 2000 r.

Poprzez powtarzalność badania, uzyskano dane pozwalające na ocenę skali postępu komputeryzacji bibliotek publicznych w ostatnim dziesięcioleciu.

Cezura czasu została ustalona, podobnie jak w poprzednich latach, na dzień 30 czerwca 2010 roku. Zmiany w liczbie placówek uczestniczących w komputeryzacji na przestrzeni ostatnich 10 lat przedstawiają dane w Tabeli 1.

Natomiast, od początku prowadzenia tych badań nie podajemy definicji bibliotek „w trakcie komputeryzacji”, wychodząc z założenia, że jedynie bibliotekarze i instruktorzy terenowi są w stanie ocenić stopień zaangażowania biblioteki we wdrażanie nowych technologii.

Z udzielanych odpowiedzi i rozmów telefonicznych z respondentami wynika jednak, że w niektórych przypadkach kierowano się definicją przyjętą przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w analizach corocznie kierowanych do bibliotek wojewódzkich, z której wynika, że biblioteka „w trakcie komputeryzacji” to taka, która ma co najmniej 1 komputer i program biblioteczny. Jest to jednak definicja dalece niedoskonała, która nie uwzględnia całego szeregu uwarunkowań organizacyjnych i finansowych bibliotek.

Na przykład sytuacja, w której biblioteka główna opracowuje zbiory filii i tworzy ich katalogi ze względu na centralizację opracowania w ramach jednej instytucji i (tymczasowy) brak środków na zakup programu bibliotecznego lub jego licencji dla jednostek podległych.

Definicja ta nie uwzględnia też informatyzacji, jakże ważnego, procesu informacyjnego w bibliotekach, realizowanej dzięki dostępowi do internetu i baz danych.

Tabela 1.

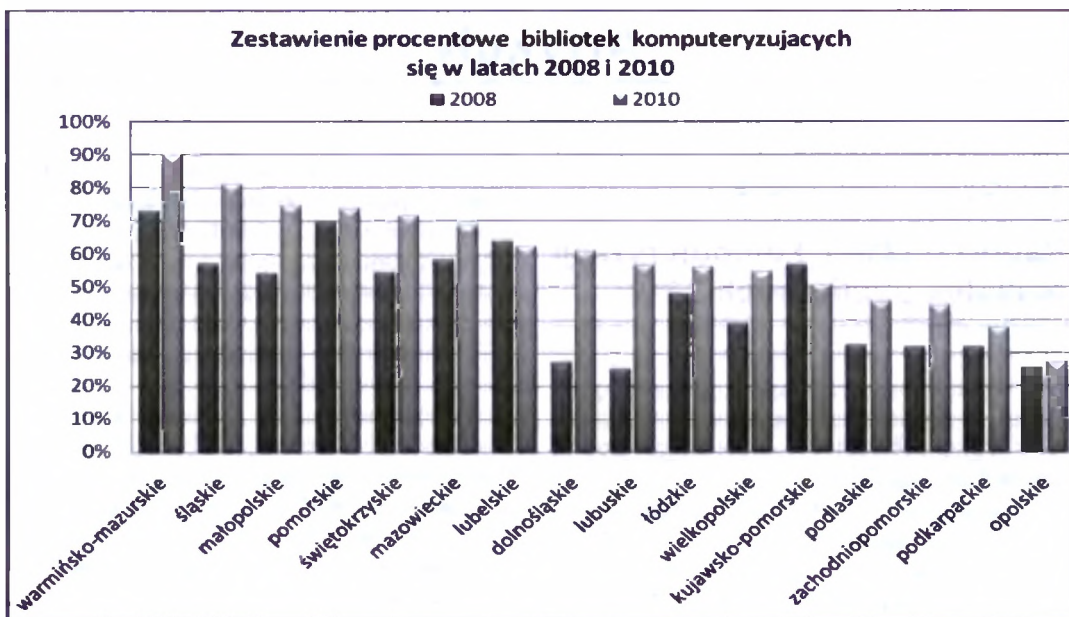
Zmiany w liczbie bibliotek uczestniczących w komputeryzacji w latach 2000-2010

	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Liczba bibliotek publicznych i ich filii	8946	8858	8663	8509	8429	8310
W tym skomputeryzowanych i komputeryzujących się	831 (9,3%)	1336 (15,08%)	2223 (25,66%)	3063 (36%)	4043 (48%)	5142 (62%)
Skomputeryzowanych w 100%	-	-	294 (3,39%)	380 (4,47%)	679 (8%)	1074 (13%)

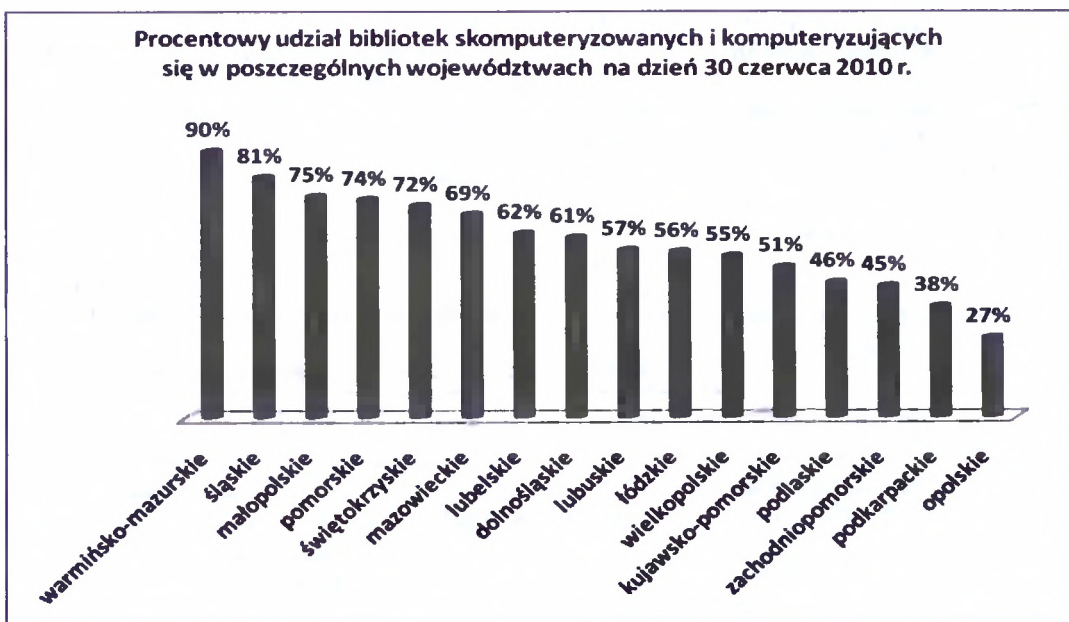
W ankiecie zdefiniowano biblioteki „skomputeryzowane w 100%” jako takie placówki, które mają skomputeryzowane wszystkie procesy biblioteczne (takie jak gromadzenie i ewidencja, opracowanie, udostępnianie) przy pomocy jednego systemu bibliotecznego.

Sporadyczne stosowanie ministerialnej definicji przez biblioteki wojewódzkie przy wypełnianiu ankiety wpływa, niestety, na obraz komputeryzacji w niektórych województwach negatywnie, o czym świadczą prezentowane poniżej dane i wykresy.

Jak wynika z Wykresu 1. w dwóch województwach (lubelskie i kujawsko-pomorskie) nastą-

Wykres 1

Wykres 2

pił spadek liczby komputeryzowanych bibliotek w okresie ostatnich dwóch lat. Prawdopodobnie wynika to ze zmiany interpretacji określenia „biblioteka komputeryzująca się”, ale uzyskano też dodatkową, bardzo niepokojącą informację z województwa

lubelskiego, że „zestarzały się” już pierwsze komputery dostarczone bibliotekom w ramach projektu Ikonka i nie ma środków na ich wymianę.

Wykres 2. wyraźnie wskazuje na ogromne dysproporcje pomiędzy województwami.

Wykorzystanie internetu w bibliotekach publicznych na przestrzeni ostatnich 8 lat prezentuje Tabela 2.

Tabela 2.

Wzrost wykorzystania internetu w bibliotekach publicznych

	2002	2004	2006	2008	2010
Liczba bibliotek posiadających dostęp do internetu	679 (7,7%)	1994 (23%)	3308 (39%)	4618 (55%)	6269 (75%)
Liczba bibliotek udostępniających internet czytelnikom	356 (4%)	1556 (18%)	3049 (36%)	4170 (50%)	5758 (69%)
Liczba bibliotek posiadających stronę WWW	188 (2%)	235 (3%)	437 (5%)	763 (9%)	1015 (12%)

Biblioteki Wojewódzkie

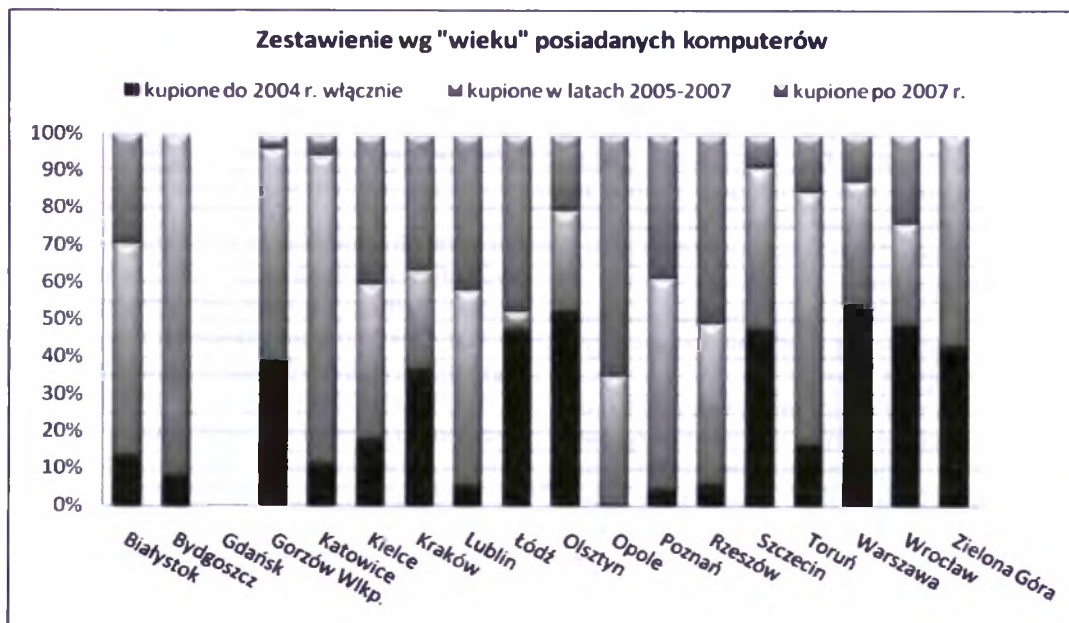
Wojewódzkie biblioteki publiczne (wbp) to grupa bardzo trudna do badania. Z osiemnastu bibliotek wojewódzkich 11 ma status biblioteki naukowej, 7 ma filie na terenie miasta i pełni zadania biblioteki miejskiej, 9 pełni dodatkowo zadania biblioteki powiatowej. Ich cechą wspólną jest wypełnianie zadań biblioteki wojewódzkiej, określonych w ustawie o bibliotekach. Do tych zadań m.in. należy opieka instrukcyjno-metodyczna nad bibliotekami w terenie, w tym opieka metodyczna związana z komputeryzacją bibliotek.

Za jeden z wyznaczników i mierników zaawansowania technologicznego wbp przyjęliśmy ocenę stanu ich wyposażenia w sprzęt komputerowy. W każdym badaniu pytaliśmy wbp o planowaną docelową liczbę komputerów, która pośrednio wskazuje jak zmieniają się potrzeby i cele bibliotek.

Z ostatniego badania wynika, że liczba planowanego docelowo sprzętu komputerowego wzrosła w 9 wbp w stosunku do planów deklarowanych w poprzednim badaniu, od 32 do 100 komputerów. Dwie wbp (Białystok, Warszawa) nie zmieniły liczby planowanego docelowo sprzętu, a cztery wbp zmniejszyły tę liczbę – Bydgoszcz (100), Gorzów (5), Szczecin (40) i Zielona Góra (60). Z powodu braku danych z badania w 2008 r. lub 2010 r. w trzech przypadkach (Toruń, Olsztyn, Poznań) nie można było dokonać porównania.

Plan z 2008 r. dotyczący liczby posiadanych docelowo komputerów osiągnęło, a nawet przekroczyło 9 wbp w następujących miastach: Gdańsk (↑29), Gorzów (↑5), Katowice (↑39), Kielce (↑35), Lublin (↑32), Łódź (↑12), Opole (↑29), Rzeszów (↑33), Wrocław (↑26), średnio o 27 jednostek. Aktualnie stan „nasylenia” sprzętem komputerowym wbp wynosi 90%, a w poprzednim badaniu 82%.

Istotna, dla oceny wyposażenia wbp w sprzęt komputerowy, jest informacja o „wieku” posiadanych komputerów, co prezentuje Wykres 3.

Wykres 3

Tabela 3.

**Programy biblioteczne w bibliotekach
wojewódzkich**

Miasto – siedziba wbp	2008	2010
Białystok	MAK	MAK
Bydgoszcz	Prolib, MAK	Prolib, MAK
Gdańsk	Patron 3	Patron 3
Gorzów	Sowa, Sowa 2	Sowa, Sowa 2, Prolib
Katowice	Prolib, Promax	Prolib M21, Promax
Kielce	MAK, FIDKAR, WEBMAK, MAK WWW	MAK, FIDKAR, WEBMAK, MAK WWW
Kraków	Prolib, MAK	Prolib M21, MAK, Sowa
Lublin	Virtua, MAK	Virtua, MAK
Łódź	Horizon, MAK, Sowa TCP	Horizon, MAK, Sowa
Olsztyn	MAK, ISIS	MAK, ISIS, MAK+
Opole	Sowa, Sowa2	Sowa, Sowa 2
Poznań	Sowa, Sowa2	Sowa TCP, Sowa2 TCP
Rzeszów	Sowa 2	Sowa 2
Szczecin	Aleph	Aleph
Toruń	Prolib, MAK	Prolib, MAK
Warszawa	Aleph, MAK, Virtua (klient)	Aleph, MAK, Virtua (klient)
Wrocław	Aleph	Aleph
Zielona Góra	Prolib, Sowa	Prolib

Średnio komputery zakupione do końca 2004 r. (czyli co najmniej 6-letnie) stanowią 28% ogółu komputerów posiadanych przez wbp. Komputery kupione w latach 2005-2007 stanowią blisko połowę (47%) posiadanego przez wbp sprzętu, a komputery „nowe” 25%. Aktualnie w wbp nie ma już tak drastycznych sytuacji jak w poprzednim badaniu, kiedy biblioteki posiadały nawet 93% 6-letniego sprzętu, ale 6 wbp (Zielona Góra, Wrocław, Szczecin, Łódź, Olsztyn, Warszawa) ma w dalszym ciągu od 43% do 54% „wiekowego” sprzętu. Dwie wbp (Bydgoszcz i Zielona Góra) nie kupiły żadnych komputerów od 2008 r. Biblioteka wojewódzka w Gdańsku nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Wszystkie biblioteki wojewódzkie udostępniają internet czytelnikom, większość z nich (16) nie pobiera opłat. Jest to duża zmiana w stosunku do 2008 r., wówczas ta usługa była bezpłatna w 11 wbp. Aktualnie opłaty pobierają jedynie wbp w Katowicach (4 zł za godzinę) oraz wbp w Opolu – dopiero od drugiej godziny korzystania z internetu, pierwsza jest bezpłatna. Dostęp bezprzewodowy do internetu dla czytelników z własnymi laptopami jest w 11 wbp na 16, które udzieliły odpowiedzi na to dodatkowe pytanie.

Biblioteki wojewódzkie używają wielu komputerowych programów bibliotecznych, jednakże wyraźnie widać, że nastąpiła już pewna stabilizacja w użytkowaniu oprogramowania bibliotecznego – 11 wbp nie wprowadziło zmian w użytkowanych programach, 2 wbp wzbogaciły się o nowe programy biblioteczne – Gorzów Wlkp. (Prolib) i Olsztyn (MAK+), w 2 wbp nastąpiły jedynie zmiany wersji oprogramowania (Katowice, Poznań), wbp w Krakowie zarówno nabyła nowe oprogramowanie (Sowa) jak i zmieniła wersję stosowanego dotąd oprogramowania (Prolib M21), a wbp w Zielonej Górze zrezygnowała z Sowy.

Podstawowe informacje o stopniu zaawansowania komputeryzacji procesów bibliotecznych w wbp prezentuje Tabela 4.

W ramach współpracy przy tworzeniu baz danych o zasięgu lokalnym wbp wymieniły: katalog bibliotek Dolnośląskiego Zasobu Bibliotecznego, kartotekę REGION (dolnośląskie), bazy zintegrowane w FIDKARZE Małopolskim, bazę przeglądów nowości (mazowieckie), bibliografię regionalną (województwa mazowieckiego, podkarpackiego, kujawsko-pomorskiego, Pomorza Gdańskiego, Warmii i Mazur), Multiopac

Pomorza, Słownik Pisarzy Wybrzeża, Pomorską Sieć Informacji Regionalnej, Wielkopolską Bibliotekę Cyfrową, Rozproszony Katalog Bibliotek RoK@bi (zachodniopomorskie), Kujawsko-Pomorski Katalog Bibliotek Samorządowych.

W ramach współpracy przy tworzeniu baz o zasięgu krajowym wbp wymieniały: NUKAT (3 wbp), kartotekę JHP BN (1 wbp), bazę zawartości prasy BN (4 wbp), katalog książek zagranicznych w bibliotekach polskich BN (1 wbp).

W ramach współpracy przy tworzeniu baz o zasięgu międzynarodowym przykład podała tylko wbp w Łodzi – bazę DISMARC (Discovering Music Archives).

Tabela 4.
Zadania wykonywane w wbp za pomocą komputerów

Zadania	Liczba wbp 2008	Liczba wbp 2010
Tworzenie baz katalogowych	18	18
Tworzenie baz bibliograficznych	17	18
Przejmowanie danych z baz Biblioteki Narodowej	16	18
Przejmowanie danych z katalogu NUKAT	11	12
Stosowanie formatu MARC 21	15	18
Kontrola kartotekami wzorcowymi	17	17
Współtworzenie baz lokalnych	11	12
Współtworzenie baz krajowych	8	11
Współtworzenie baz międzynarodowych	1	7
Udostępnianie własnych baz katalogowych w internecie	18	18
Stosowanie komunikatorów w działalności informacyjnej		4

Biblioteki powiatowe

W strukturze administracyjnej Polski jest 379 powiatów, w tym 65 powiatów grodzkich. Dotychczas utworzono 284 powiatowe biblioteki publiczne (pbp) lub powierzono innym bibliotekom pełnienie zadań biblioteki powiatowej. W dwóch powiatach grodzkich (Kraków i Łódź) jest więcej niż 1 biblioteka powiatowa, to oznacza, że w 280 (74 %) powiatach działają biblioteki powiatowe. Zmiany w komputeryzacji tych bibliotek prezentuje Tabela 5.

Miejskie i wiejskie biblioteki publiczne (miwbp)

W badaniu ankietowym dokonano podziału bibliotek na miejskie i wiejskie na podstawie ich lokalizacji, a nie podziału formalnego. Zgodnie z takim podziałem, w Polsce jest 2818 placówek bibliotecznych miejskich i od 2008 r. przybyło 5 oraz 5492 placówki biblioteczne wiejskie, od 2008 r. ubyło 124.

Rysuje się w tym zestawieniu pewna prawidłowość – biblioteki miejskie w pierwszej kolejności komputeryzują swoją działalność, a udostępnianie internetu czytelnikom jest na dalszym planie. Biblioteki wiejskie odwrotnie, przede wszystkim udostępniają internet użytkownikom, a dopiero potem komputeryzują swoją działalność.

Biblioteki miejskie są skomputeryzowane od 65% do 96% w poszczególnych województwach, a biblioteki wiejskie od 12% do 88% co prezentują wykresy 4 i 5. Jedynie w województwie wielkopolskim poziom komputeryzujących się bibliotek wiejskich i miejskich jest taki sam i wynosi 68%.

Programy biblioteczne

W omawianym badaniu uogólniono nazwy programów do nazwy „rodziny” programów bez dokładnego określania ich wersji, ponieważ uznaliśmy, że zmiana wersji oprogramowania

Tabela 5.

Stan komputeryzacji w bibliotekach powiatowych

Biblioteki powiatowe	2008	2010
Liczba bibliotek powiatowych i pełniących zadania	272	284
Liczba bibliotek skomputeryzowanych i w trakcie komputeryzacji	269 (99%)	278 (98%)
W tym liczba bibliotek powiatowych skomputeryzowanych w 100%	99 (36%)	117 (41%)
Liczba bibliotek powiatowych z dostępem do internetu	271 (99,6%)	284 (100%)
Liczba bibliotek udostępniających internet czytelnikom	264 (97%)	278 (98%)
Liczba bibliotek udostępniających bezprzewodowy internet czytelnikom	96 (35%)	149 (52%)
Liczba bibliotek pobierających opłaty od czytelników za korzystanie z internetu	77 (28%)	55 (19%)
Liczba bibliotek posiadających własne strony WWW	207 (76%)	243 (86%)

Stan komputeryzacji w bibliotekach miejskich i wiejskich

	Biblioteki miejskie		Biblioteki wiejskie	
	2008	2010	2008	2010
Liczba bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujące się	2005 (71%)	2323 (82%)	2038 (36%)	2819 (51%)
Skomputeryzowane w 100%	560 (20%)	852 (30%)	119 (2%)	222 (4%)
Liczba bibliotek z dostępem do internetu	1962 (70%)	2417 (86%)	2656 (47%)	3852 (70%)
Liczba bibliotek udostępniających internet czytelnikom	1767 (63%)	2192 (78%)	2403 (43%)	3566 (65%)
Liczba bibliotek posiadających stronę WWW	536 (19%)	650 (23%)	227 (4%)	917 (17%)
Udostępniające czytelnikom bezprzewodowy internet	389 (14%)	561 (20%)	429 (8%)	365 (7%)

Stan komputeryzacji bibliotek miejskich w poszczególnych województwach w procentach

Wykres 4

jest naturalną konsekwencją ich rozwoju, a nie zmianą z wyboru. Z badania wynika, że polskie biblioteki publiczne wykorzystują 37 różnych programów bibliotecznych, a liczba bibliotek

posiadających oprogramowanie biblioteczne od 2008 r. wzrosła o 392. Tabela 7 prezentuje zmiany liczby użytkowników 10 najczęściej używanych programów w okresie od poprzedniego badania.

Tabela 7. Digitalizacja

Programy biblioteczne w bibliotekach publicznych

Nazwa programu	Liczba bibliotek 2010	Zmiana od 2008 r.
MAK	1482	- 6
SOWA	1094	+103
LIBRA	391	+2
ALEPH	199	+99
PROLIB	189	- 3
PATRON	145	+100
MATEUSZ	121	+65
MAK+ (ver.test)	53	+53
KOBI	15	+15
LIBRARIUM	14	bz

Wydaje się, że największy postęp w okresie od ostatniego badania nastąpił właśnie w dziedzinie digitalizacji zbiorów.

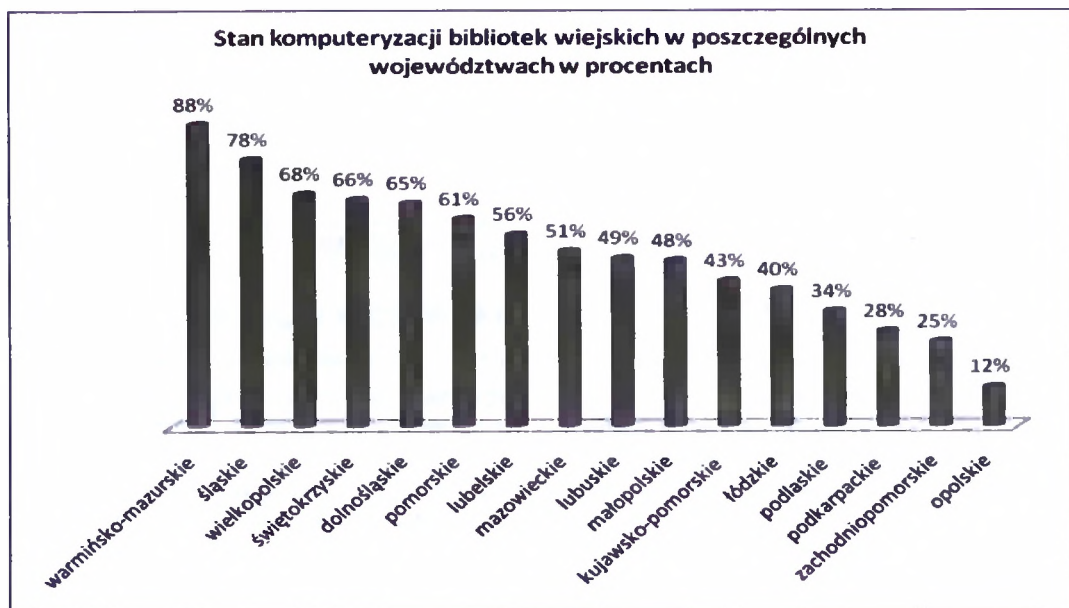
Generalnie biblioteki digitalizują zbiory regionalne, zarówno historyczne, jak i współczesne, w tym dokumenty życia społecznego, czasopisma, zbiory ikonograficzne, a także audiowizualne. Wojewódzkie biblioteki poza zbiorami regionalnymi digitalizują również posiadane starodruki, inkunabuły, wydawnictwa własne oraz zbiory należące do Narodowego Zasobu Bibliotecznego.

Biblioteki cyfrowe tworzone przez wbp to: Wrocławska BC, Kujawsko-Pomorska BC, Zielonogórska BC, Małopolska BC, Opolska BC, Podkarpacka BC, Podlaska BC, Gdańska BC, Śląska BC, Świętokrzyska BC, Wielkopolska

Tabela 8.

Digitalizacja w bibliotekach publicznych

Digitalizacja i tworzenie bibliotek cyfrowych	WBP		PBP		MiWBP	
	2008	2010	2008	2010	2008	2010
Zbiory digitalizują	15	17	40	59	22	27
Tworzą bibliotekę cyfrową	10	14	16	32	10	14

Wykres 5

BC oraz Zachodniopomorska BC „Pomerania”, Cyfrowe Morze, Regionalia Ziemi Łódzkiej BC i BC Varsaviana.

Biblioteki cyfrowe tworzone przez PBP to: Jeleniogórska BC, Bialska BC, Nowohucka BC, Tarnowska BC, Radomska BC, Krośnieńska BC, Sanocka BC, Bałtycka BC, Wejherowska BC, Iławska BC, Elbląska BC, Ostrowska BC oraz Cyfrowy Dolny Śląsk, Cyfrowa Ziemia Sieradzka, Lubelska Biblioteka Wirtualna, Kolbuszowska Biblioteka Internetowa.

Biblioteki cyfrowe tworzą również biblioteki miejskie np. Tuchowska BC i Biblioteka „Redloviana”. Większość bibliotek cyfrowych jest tworzona we współpracy z innymi bibliotekami i instytucjami regionu.

Przeszkody w komputeryzacji

Przeszkody wymieniane przez biblioteki wojewódzkie, dotyczące także bibliotek niższego stopnia:

- 18 wbp – wymieniło brak środków finansowych m.in. na: sprzęt (11), na zatrudnienie informatyków (7), oprogramowanie biblioteczne (5), szkolenia (2), budowę i rozbudowę lokalnych sieci komputerowych (1), podłączenie do internetu (1)
- 16 wbp – trudności lokalowe, w tym: małą powierzchnię, szczególnie bibliotek gminnych i ich filii – poprzednio 14
- 14 wbp – ograniczenia kadrowe – poprzednio 9
- 11 wbp – brak infrastruktury technicznej umożliwiającej instalację stałych łączy internetowych – poprzednio 9
- 7 wbp – brak pomocy informatycznej, brak możliwości zatrudnienia informatyków na miejscu – poprzednio 10
- 5 wbp – wysokie ceny oprogramowania bibliotecznego i jego utrzymania – poprzednio 4
- 5 wbp – zbyt kosztowny dostęp do internetu – poprzednio 3
- 4 wbp – brak przygotowanych informatycznie pracowników – poprzednio 6
- 3 wbp – brak zrozumienia ze strony władz samorządowych – tak jak poprzednio
- 3 wbp – lęk przed „nowym” u bibliotekarzy – tak jak poprzednio
- 3 wbp – małą motywację bibliotekarzy do tworzenia baz danych – poprzednio 1
- 3 wbp – brak bezpłatnych szkoleń – poprzednio 1

- 3 wbp – przestarzały sprzęt – tak jak poprzednio
- 2 wbp – konieczność remontu np. instalacji elektrycznych w lokalach bibliotek – poprzednio 3
- 1 wbp – brak ogólnopolskiego programu finansowania komputeryzacji bibliotek publicznych – poprzednio 2
- 1 wbp – brak telefonu – tak jak poprzednio
- 1 wbp – zaniechanie dalszych prac nad MAK-iem przez BN; uniemożliwia rozwój prac nad współtworzeniem bibliografii regionalnej
- 1 wbp – problem z wyborem programu do prowadzenia bibliografii regionalnej województwa (współtworzenie)
- 1 wbp – dużą konkurencję przy wnioskowaniu o środki pozabudżetowe
- 1 wbp – brak skuteczności pozyskiwania środków
- 1 wbp – niedostateczne wsparcie bibliotek wyższego szczebla
- 1 wbp – problemy w kontaktach z producentem oprogramowania (brak zrozumienia dla potrzeb biblioteki)
- 1 wbp – czasochłonne tworzenie własnej bazy katalogowej.

Dwie wbp wspomniały, że w ostatnim czasie nastąpiła duża poprawa sytuacji w zakresie szkoleń, kosztów i możliwości przyłączenia do internetu dzięki Programowi Rozwoju Bibliotek i porozumieniu z TP S.A.

Katarzyna Winogrodzka jest członkiem Komisji Automatyzacji ZG SBP i dyrektorem Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Włochy m.st. Warszawy.

Jan Ciechorski

Dopuszczalność łączenia bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury

Od dawna toczą się spory i dyskusje o możliwość dokonywania połączeń bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury, jednakże niezależnie od tych debat w obecnym stanie prawnym nie jest dopuszczalne łączenie tych bibliotek z innymi instytucjami kultury. Takie

postępowanie w sposób rażąco naruszałoby art. 13 ust. 7 ustawy o bibliotekach. Nadto – w moim przekonaniu – byłoby to zaprzeczeniem samodzielności biblioteki jako osoby prawnej.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o bibliotekach organizator może dokonać połączenia utworzonych przez siebie bibliotek. Z powyższego przepisu organizatorzy wywodzą kompetencje do prowadzenia biblioteki publicznej w strukturach organizacyjnych innej instytucji kultury (w szczególności dotyczy to domów kultury). Takie działanie organizatora jest przede wszystkim motywowane zmniejszeniem kosztów działalności połączonych w ten sposób instytucji kultury. Jako podstawy prawnej dopuszczalności prowadzenia biblioteki w strukturze organizacyjnej innej instytucji kultury wskazywano art. 10 ustawy o bibliotekach, który umożliwia prowadzenie biblioteki jako samodzielnej jednostki organizacyjnej albo jako wchodzącej w skład innej jednostki. Powoływano się również na art. 13 ust. 1 przyznający organizatorowi uprawnienie do łączenia bibliotek, a wreszcie na art. 18 i 19 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123 ze zm.), które to na mocy art. 2 miałyby zastosowanie do bibliotek w zakresie nieuregulowanym ustawą o bibliotekach.

Ustawodawca ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz. U. Nr 129, poz. 1440) dokonał nowelizacji ustawy o bibliotekach między innymi dodając ust. 7 do art. 13 w następującym brzmieniu: „Biblioteki publiczne nie mogą być łączone z innymi instytucjami oraz z bibliotekami szkolnymi i pedagogicznymi”. Nowela ta weszła w życie z dniem 31 grudnia 2001 r. W praktyce przyjmowano, iż do tego dnia biblioteki publiczne mogły funkcjonować w innej instytucji kultury. Jednakże wyrażany jest pogląd, że już przed wprowadzaniem omawianego zakazu prawnie niedopuszczalnym było funkcjonowanie biblioteki publicznej jako jednostki niesamodzielnej, wchodzącej w skład struktury organizacyjnej innej instytucji kultury. Stanowisko takie prezentuje Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie w wyroku z dnia 21 lutego 2008 r., sygn. III SA/Lu 11/08, w którym sąd administracyjny stwierdził: „Dość powszechne łączenie bibliotek z innymi instytucjami kultury, takimi jak miejskie lub gminne ośrodki kultury już wcześniej

(przed nowelizacją – dopisek J. C.) było w świetle ustawy o bibliotekach patologią”. Uzasadniając to dość radykalne twierdzenie sąd odwołał się do wykładni systemowej przepisów ustawy o bibliotekach oraz ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, stwierdzając: „Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o bibliotekach, bibliotekami publicznymi są, zorganizowane w formie instytucji kultury, Biblioteka Narodowa oraz biblioteki jednostek samorządu terytorialnego. Oznacza to, że biblioteka gminna musi być zorganizowana w formie instytucji kultury, a tym samym wpisana do rejestru prowadzonego przez organizatora, a wówczas nabywa osobowość prawną i z tą chwilą może rozpocząć działalność (art. 14 ust. 1 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej). Zatem jeszcze przed wskazaną nowelizacją prowadzenie biblioteki gminnej w innej formie, a więc w ramach innej instytucji kultury, bez wyodrębnienia organizacyjnego dającego bibliotece osobowość prawną, było sprzeczne z art. 18 ust. 2 ustawy o bibliotekach”. Powyższy wyrok wpisuje się w dotychczasowy kierunek orzecznictwa sądów administracyjnych akcentujących samodzielność biblioteki publicznej jako instytucji kultury. Wskazać tu należy wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego Ośrodek Zamiejscowy w Szczecinie z dnia 4 kwietnia 2001 r., sygn. SA/Sz 2268/00, w którym stwierdzono: „Regulacja prawna, kształtująca w sposób jednoznaczny powoływanie do życia jednostek kultury, ich status, funkcjonowanie oraz finansowanie (art. 9-11, art. 13-14 i art. 27 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej), odnosi się do bibliotek, domów i ośrodków kultury prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego”. Jeszcze wyraźniej wypowiedział się Naczelny Sąd Administracyjny Ośrodek Zamiejscowy w Gdańsku w wyroku z dnia 24 czerwca 2002 r., sygn. I SA/Gd 479/02, w którym wprost stwierdzono: „Gminna biblioteka publiczna winna działać jako samorządowa jednostka funkcjonująca w formie instytucji kultury, finansowana z budżetu gminy jedynie za pomocą dotacji”.

Podzielając stanowisko uznające za obowiązkowe prowadzenie biblioteki publicznej w formie samorządowej instytucji kultury, nie sposób negować, iż w przepisach istniały podstawy prowadzenia biblioteki publicznej

w strukturze innej jednostki organizacyjnej, pomimo iż takie funkcjonowanie biblioteki publicznej jest zaprzeczeniem istoty instytucji kultury.

Obecnie bezspornym jest, że **biblioteka publiczna musi być prowadzona jako instytucja kultury, czyli odrębna od organizatora samodzielna jednostka organizacyjna posiadająca osobowość prawną**. Przepis art. 13 ust. 7 ustawy o bibliotekach ma bowiem charakter bezwzględnie obowiązujący, imperatywny skierowany do organizatora. Redakcja tego przepisu nie przewiduje żadnych odstępstw od prowadzenia biblioteki publicznej jako instytucji kultury.

W praktyce powstały wątpliwości, czy zakaz łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury stanowi inaczej wyrażony nakaz prowadzenia podmiotów jako samodzielnej jednostki organizacyjnej posiadającej osobowość prawną, a tym samym, czy organizator po 2001 r. ma obowiązek usamodzielnienia biblioteki, która funkcjonuje w ramach innej instytucji kultury?

W judykaturze występują orzeczenia kwestionujące obowiązek wyodrębnienia biblioteki publicznej ze struktur instytucji, w których funkcjonowała przed 2002 r. Przede wszystkim przytoczyć tu należy wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z dnia 6 listopada 2007 r., sygn. II SA/OI 730/07, w tezie którego stwierdzono: „Z art. 10 i 11 ustawy o bibliotekach wnioskować należy, iż biblioteki, które nie zostały wyodrębnione jako samodzielne jednostki organizacyjne mogą wchodzić w skład innych instytucji kultury powołanych do życia na podstawie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, przepisy tej bowiem ustawy, zgodnie z art. 2 ustawy o bibliotekach, stosuje się odpowiednio w zakresie nieuregulowanym tą ustawą”. W uzasadnieniu do cytowanego wyroku Wojewódzki Sąd Administracyjny wywiódł: „zakaz ustanowiony w art. 13 ust. 7 należy odnieść tylko do bibliotek, które są samodzielnymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną”. Podobne stanowisko wyraził Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach w wyroku z dnia 3 lipca 2008 r., sygn. IV SA/GI 65/08, w uzasadnieniu którego wskazano: „zamieszczony we wskazanym powyżej przepisie zakaz łączenia bibliotek z innymi instytucjami obowiązując dopiero od wejścia w życie tej ustawy,

czyli od 31 grudnia 2001 r., natomiast wszelkie połączenia bibliotek z innymi instytucjami, które miały miejsce przed dniem wejścia w życie wskazanej nowelizacji ustawy o bibliotekach pozostają w mocy i nie naruszają postanowień prawa. (...) Jak zostało powyżej zaznaczone nowelizacja ustawy o bibliotekach zakazała łączenia bibliotek publicznych z innymi instytucjami, jednakże wskazany przepis nie zawiera żadnych zakazów dokonywania jakichkolwiek zmian w ramach już istniejących podmiotów, gdyż do nich się nie stosuje”.

Uważam, że stanowisko prezentowane w przytoczonych wyrokach jest tylko częściowo prawidłowe, niewątpliwie sądy orzekające miały rację stwierdzając brak retroakcji (mocy wstecznej) zakazu łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury. Jednakże w moim przekonaniu nie w mocy wstecznej tkwi istota problemu. W moim przekonaniu zagadnienie stosowania zakazu łączenia bibliotek dotyczy nie tylko przestrzegania tego przepisu w przyszłości – co rozważały sądy administracyjne w powołanych wyrokach – ale na dostosowaniu stanu faktycznego do wprowadzonego przepisu. Problem nabiera szczególnego znaczenia, albowiem omawiana nowelizacja nie zawiera przepisów intertemporalnych (przejściowych, dostosowawczych). Zauważyć należy, iż sąd administracyjny w Olsztynie bezpodstawnie zastosował przepisy ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, albowiem – na co sam zwrócił uwagę – zgodnie z art. 2 przepisy wskazanej ustawy mają zastosowanie w przypadkach nieuregulowanych w ustawie o bibliotekach. Z uwagi na fakt, iż zakaz łączenia bibliotek jest w sposób wyraźny i kompletny to na podstawie powołanego przepisu art. 2 ustawy o bibliotekach niedopuszczalne jest zastosowanie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Jeszcze raz należy podkreślić, iż całkowicie błędne jest stanowisko dopuszczające możliwość modyfikacji zakazu zawartego w przepisie ustawy szczególnej (jąką jest ustawa o bibliotekach) przez przepis ustawy ogólnej (jąką jest ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej). Zwłaszcza – jak już o tym była mowa – zakaz zawarty w art. 13 ust. 7 ma w sposób oczywisty bezwzględnie obowiązujący charakter. Nadto sąd wywiódł, iż zakaz z art. 13 ust. 7 dotyczy wyłącznie bibliotek

prowadzonych w formie samodzielnych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną. Ustawa nie przeprowadza w omawianym przepisie żadnego rozróżnienia między bibliotekami (*lege non distinguente*). Tym samym trzeba przyjąć, iż wprowadzony zakaz dotyczy wszystkich bibliotek publicznych.

Jednakże przede wszystkim podnieść należy, iż zaakceptowanie cytowanego wyżej stanowiska prowadziłoby do utrzymania statusu, któremu prawodawca, wprowadzając do art. 13 ust. 7, chciał zapobiec. Tym samym doszłoby do sytuacji, w której kategorię bibliotek publicznych tworzyłyby zarówno samodzielne jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, jak i jednostki będące niesamodzielnymi składowymi innymi instytucji kultury. Uważam, iż niedopuszczalnym jest zamieszczanie w ramach jednej kategorii podmiotów o tak różnym statusie prawnym, a jedyną przesłanką zakwalifikowania biblioteki publicznej do osób prawnych byłaby data rozpoczęcia funkcjonowania (przed albo po 31 grudnia 2001 r.). Powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 21 lutego 2008 r. sygn. III SA/Lu 11/08, w którym stwierdzono: „ustawowy zakaz od dnia jego wejścia w życie dotyczy również dalszego funkcjonowania bibliotek publicznych w ramach innych instytucji kultury. Nie jest to zakaz dokonywania przekształceń w przyszłości, lecz nakaz prowadzenia od tej daty bibliotek przez gminy w postaci odrębnych instytucji kultury, a więc w sposób zapewniający im niezależność organizacyjną, własne środki i osobowość prawną. Odseparowanie bibliotek od innych struktur funkcjonujących w ramach instytucji kultury, np. gminnych ośrodków kultury, ma zapewnić środki budżetowe na zakupy, etaty, pomieszczenia itp. bezpośrednio dla bibliotek i zapobiec dowolnemu przesuwaniu środków przeznaczonych obligatoryjnie przez samorządy na kulturę do wykorzystania w inny sposób przez ośrodki kultury. Daje to bibliotekom większą niezależność i samodzielność”. W pełni należy zgodzić się z twierdzeniami zawartymi w cytowanym uzasadnieniu wyroku, jednakże z jednym zastrzeżeniem: zakaz łączenia oddziałuje – wbrew twierdzeniom sądu – również na przyszłość. Na całkowitą

aprobataę zasługuje stanowisko Sądu, w którym odwołuje się do zasady bezpośredniego działania nowej ustawy (zasada ta polega na stosowaniu nowych przepisów do stanów faktycznych, stosunków prawnych powstałych pod rządami starych przepisów, jeżeli trwają one po wejściu w życie ustawy nowej), a nie do retroakcji jej przepisów. Tak też zasada bezpośredniego oddziaływania nowej ustawy jest wykładana w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, np. w wyroku z dnia 2 marca 1993 r., sygn. K 9/92 wskazał, iż bezpośrednie działanie nowej ustawy „polega na tym, że od chwili wejścia w życie nowych norm prawnych należy je stosować do stosunków prawnych (zdarzeń, stanów rzeczy) danego rodzaju niezależnie od tego, czy dopiero powstaną, czy też powstały wcześniej przed wejściem w życie nowego prawa, lecz trwają nadal w czasie dokonywania zmiany prawa”. Powyższe nie ma nic wspólnego z działaniem wstecznym przepisów, albowiem „Ustawa ma moc wsteczną, kiedy początek jej stosowania pod względem czasowym ustalony został na moment wcześniejszy, aniżeli ustawa stała się obowiązująca (została nie tylko uchwalona, lecz także prawidłowo ogłoszona w organie publikacyjnym)”. Jak słusznie wskazał Sąd Administracyjny w Lublinie problem z zastosowaniem omawianego przepisu nie sprowadza się jedynie do stosowania zakazu łączenia bibliotek w przyszłości, ale na dostosowaniu zastanego stanu do jego wymogów. Przede wszystkim podnieść należy, iż zakaz zawarty w tym przepisie należy wyklądać nie tylko jako nakaz niepodejmowania zakazanych czynności (wąskie znaczenie zakazu), ale również (albo i zwłaszcza) nakaz przeprowadzenia takich działań, których celem jest doprowadzenie do zgodności stanu faktycznego z nowym porządkiem prawnym (szerokie rozumienie zakazu).

Reasumując powyższe rozważania, stwierdzić należy, iż zakaz zawarty w art. 13 ust. 7 ustawy o bibliotekach ma charakter bezwzględnie obowiązujący (*ius cogens*) tym samym nie jest dopuszczalne po jego wejściu w życie łączenie biblioteki publicznej z jakąkolwiek instytucją kultury. Właściwa interpretacja tego przepisu prowadzi jednakże do stwierdzenia, iż również nakazuje on dostosowanie funkcjonowania bibliotek publicznych

do celu stawianego przez ustawodawcę, czyli wyodrębnienia organizacyjnego i dalszego prowadzenia w formie samodzielnej instytucji kultury.

Jan Ciechorski jest prawnikiem, współpracuje z Powiatową Biblioteką Publiczną w Gliwicach i Miejską Biblioteką Publiczną w Wodzisławiu Śl.

Renata Ciesielska-Kruczek

Narodowa Biblioteka Parlamentarna w Japonii (National Diet Library)

National Diet Library (Narodowa Biblioteka Parlamentarna), [<http://www.ndl.go.jp/>], jest największą biblioteką w Japonii zarówno pod względem ilości zbiorów, zatrudnionych pracowników, jak i otrzymywanego budżetu. National Diet Library (NDL) została ustanowiona biblioteką narodową w 1948 r. Status biblioteki został opracowany na wzór Biblioteki Kongresu, na podstawie opinii specjalistów z bibliotek amerykańskich. Jest centralną biblioteką państwa i jedną z najważniejszych narodowych instytucji kultury w tym kraju.

Nadrzędnym zadaniem NDL jest gromadzenie, przechowywanie i archiwizowanie publikacji Parlamentu Japońskiego oraz dokumentów tekstowych, graficznych, muzycznych, audiowizualnych i elektronicznych uznanych za dobro kultury Japończyków. Nabywa wszystkie materiały publikowane w kraju, a także gromadzi najcenniejsze wydawnictwa zagraniczne w celu udostępniania ich obecnym i przyszłym pokoleniom. NDL jest znaczącą placówką naukową i krajowym ośrodkiem informacji bibliograficznej o książce.

W zasobach NDL znajdują się publikacje książkowe, czasopisma, dokumenty życia społecznego, dokumenty graficzne, kartograficzne, muzyczne, audiowizualne i elektroniczne, a także rękopisy, inkunabuły, stare druki. NDL udostępnia swoje zbiory głównie naukowcom i badaczom, administracji rządowej, a także wszystkim zainteresowanym powyżej 18 roku życia.

Struktura biblioteki

National Diet Library zapewnia sprawną obsługę szerokiemu gronu odbiorców w trzech ośrodkach:

1. **Tokyo Main Library** (Biblioteka Główna w Tokio) – 12 mln wol.
2. **Kansai-kan of the National Diet Library** (Seika, Prefektura Kyoto) – 6 mln wol.
3. **The International Library of Children's Literature ILCL**. (Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej w Tokio) – 0,4 mln wol.

Zbiory podzielono w tych ośrodkach według zakresu zadań. Biblioteka w Tokio przede wszystkim obsługuje parlament i agendy rządowe, biblioteka Kansai-kan prowadzi działalność informacyjną i informatyczną na potrzeby czytelników, ze szczególnym wskazaniem na obsługę środowisk akademickich, przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Trzeci oddział ILCL gromadzi światową literaturę dziecięcą i opracowania krytyczne związane z tą tematyką.

W skład struktury organizacyjnej wchodzi również dwadzieścia sześć filii bibliotek znajdujących się w rządowych wydziałach władzy wykonawczej i sądowniczej.

Tokyo Main Library (Biblioteka Główna w Tokio)

NDL została otwarta w czerwcu 1948 r., a jej księgozbiór liczył wówczas około 100 tys. wol. W 1961 r. ukończono pierwszy etap budowy gmachu biblioteki (usytuowanego w pobliżu Pałacu Cesarskiego i Parlamentu), który został ostatecznie oddany w 1968 r.

National Diet Library, Tokyo Main Library (Narodowa Biblioteka Parlamentarna, Biblioteka Główna w Tokio)

Biblioteka charakteryzuje się nowoczesną bryłą budynku i aranżacją wnętrza, w którym najważniejsze jest wykorzystanie specjalnych wzmocnień zabezpieczających gmach przed silnymi wstrząsami sejsmicznymi. Na parterze biblioteki znajduje się hol z licznymi stanowiskami komputerowymi. Obok przygotowana jest dla czytelników specjalna „poczekalnia”, wyposażona w ekran informujący, do którego stanowiska należy się udać, by otrzymać zamówioną książkę. Do stanowisk podchodzi się wytyczonymi trasami. Taka organizacja specjalnie nie dziwi, gdyż w całym społeczeństwie japońskim najważniejsze są ład, harmonia i porządek.

Wzrost liczby książek i czasopism oraz usług doprowadził do podjęcia decyzji o dobudowaniu skrzydła, **Aneksu**, którego pierwszą część otwarto w 1986 r., a całość ukończono w 1993 r. Przylega on bezpośrednio do budynku głównego od strony północnej, a został zaprojektowany ze szczególnym uwzględnieniem naturalnego oświetlenia. Budynek części dobudowanej jest cztero piętrowy a jego cztery kondygnacje podziemne (magazynowe) zostały tak skonstruowane, by dzienne światło mogło dotrzeć nawet w najgłębsze podziemne piętra. Taki projekt zapewnia naturalne światło pracownikom magazynów.

Wschodnia, naziemna część budynku przeznaczona jest na przestrzeń publiczną, zachodnia zaś na biura. Powierzchnia czytelnicza dla użytkowników rozmieszczona jest dookoła atrium, a światło dzienne dociera na wszystkie cztery poziomy. W tej części budynku zorganizowano też salę wystawową i salę widowiskową.

Łączna powierzchnia tych dwóch budynków wynosi 148 tys. m², z czego 53% zajmują magazyny. Budynki posiadają pionowy i poziomy system przesyłania publikacji, co służy szybkiej realizacji zamówień.

W budynku Tokyo Main Library znajduje się **Czytelnia Biznesowa** z wolnym dostępem do książek dotyczących nauki i techniki, informatorów dla przedsiębiorstw, danych statystycznych, roczników oraz baz danych i czasopism elektronicznych. **Czytelnia Humanistyczna** posiada książki i czasopisma z zakresu nauk humanistycznych, w tym także bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, które są dostępne dla czytelników w formie wolnego dostępu do półek. Zamawiać należy natomiast zgromadzone tutaj zbiory ze specjalistycznych kolekcji, np.

Narodowa Biblioteka Parlamentarna, Biblioteka Główna w Tokio.

Zdjęcie wykonane na najniższym poziomie Aneksu. Nowoczesna konstrukcja spełnia najwyższe wymogi bezpieczeństwa w przypadku zagrożenia trzęsieniami ziemi, a projekt wnętrza zapewnia dotarcie światła dziennego nawet na najgłębsze podziemne piętra

Ashihara dotyczącej sztuki scenicznej, kolekcji Kato Makoto zawierającej katalogi wystaw, kolekcji Clapp posiadającej materiały o bibliotekoznawstwie i kolekcji Nunokawa traktującej o historii japońskiego wydawnictwa. W **Pracowni Starych i Rzadkich Książek** znajdują się japońskie książki do epoki Edo, chińskie książki do dynastii Qing, a także rzadkie starodruki zagranicznych książek i czasopism. Z materiałów tych można skorzystać jedynie po otrzymaniu specjalnej zgody. Dokumenty i książki, które zostały zdigitalizowane lub posiadają wersję w postaci mikrofilmu można przeglądać właśnie w takich formach. **Pracownia Kartograficzna** liczy ponad 440 tys. map wydanych w okresie Meiji Era (po 1868 r.). Znajdują się tutaj mapy topograficzne, geologiczne i wykresy hydrograficzne. Biblioteka poszczycić się może także znaczącą kolekcją atlasów, planów miast, map turystycznych i map tematycznych. **Czytelnia Współczesnej Historii Politycznej Japonii** gromadzi materiały dotyczące politycznych wy-

darzeń. Znajdują się tu głównie pamiętniki, listy i projekty, dokumenty osób prywatnych, a także zbiory dokumentów dotyczące okupacji Japonii przez Aliantów oraz materiały o japońskiej emigracji. Pozycje te wymagają specjalnego zamawiania i są udostępniane do celów badań naukowych, akademickich oraz analiz urzędowych.

W **Aneksie** użytkownicy biblioteki korzystają z **Czytelni Multimedialnej**, która gromadzi materiały audiowizualne, zapisy fonograficzne, płyty CD, DVD, LDS, VHS, a także książki o muzyce i nuty. **Czytelnia Zasobów Elektronicznych** gromadzi i udostępnia publikacje elektroniczne, książki i czasopisma elektroniczne. **Czytelnia Dokumentów Parlamentu i Publikacji Rządowych** z wolnym dostępem do półek oferuje dokumenty parlamentarne, statuty, publikacje urzędowe i organizacji międzynarodowych, leksykony, encyklopedie, katalogi, bibliografie prawne i polityczne. **Czytelnia Czasopism** posiada 7500 tytułów japońskich czasopism i 1500 tytułów czasopism zagranicznych. Jest wśród nich prasa ogólnokrajowa, lokalna oraz fachowa (biznes, sport, kultura). Forma ich przechowywania jest różnorodna: w postaci papierowej, a także zdjęć, mikrofilmów i mikrofisz.

Oddział: Biblioteka Kansai-kan (Seika, Prefektura Kyoto)

Biblioteka w Kansai-kan (500 kilometrów na południowy zachód od Tokio) ulokowana jest na terenie miejscowego kampusu uniwersyteckiego w mieście Seika. Na czterech piętrach nadziemnych i czterech kondygnacjach podziemnych o łącznej powierzchni 60 tys. m² zinagazynować można ok. 6 mln materiałów bibliotecznych. Budynek Kansai-kan został otwarty dla użytkowników w 2002 r. Planowana jest również jego rozbudowa. Architektura tego budynku łączy przezroczyste tafle szkła z bujną roślinnością, które harmonizują z otoczeniem. Dach czytelni głównej pokrywają płyty, które od strony północnej porasta trawa, zaś ich południowe elementy wykonane są ze szkła, dzięki którym rozproszone światło naturalne przedostaje się do środka. Przed budynkiem znajduje się 230-metrowej szerokości wodospad zwany „Shukeidaki”. Czytelnicy mogą odpocząć, spacerując po dziedzińcu obsadzonym ponad 100 drzewami, w większości japońskimi dębami.

Biblioteka Kansai-kan posiada jedną czytelnię o powierzchni 4500 m². Zlokalizowano w niej 350 stanowisk czytelniczych, w większości wyposażonych w komputery. Funkcjonuje tu wolny dostęp do ok. 90 tys. książek zbiorów ogólnych, 30 tys. materiałów dotyczących Azji, podręczników, czasopism, gazet oraz stanowisko informacji. Ze wszystkich materiałów zgromadzonych w bibliotece korzysta się na miejscu. Książki znajdujące się w magazynach czytelnicy zamawiają, korzystając z katalogów w czytelni, natomiast informacja o realizacji zamówienia wyświetlana jest na ekranach (jeden znajduje się również w kawiarni bibliotecznej).

Kolekcja Kansai-kan różni się od Tokijskiej Biblioteki Głównej. Kansai-kan jako biblioteka naukowa zaprojektowana została, by stworzyć komfortowe warunki do pracy naukowej i badawczej, posiada wolny dostęp do materiałów źródłowych i dokumentów rządowych. Znajduje się tu 40 tys. tytułów czasopism japońskich i około 44 tys. tytułów czasopism zagranicznych. Biblioteka posiada dysertacje doktorskie nawet z 1923 r. Liczba prac doktorskich wynosi 480 tys. Jest jedyną organizacją, gdzie dostępnych jest większość prac doktorskich z uniwersytetów z całej Japonii.

Oddział: Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej (The International Library of Children's Literature, ILCL)

Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej, [<http://www.kodomo.go.jp/>], została założona 1 stycznia 2000 r. Budynek, w którym mieści się ten oddział Biblioteki Narodowej, jest zabytkowym gmachem. Wzniesiony został w 1906 r., w zachodnim, renesansowym stylu architektonicznym. Od samego początku przeznaczony był na Bibliotekę Cesarską.

Biblioteka mieści się w centrum Tokio, w Parku Ueno. Wnętrze zachwyca zachowanymi z początku XX w. pięknymi, gipsowymi sztukateriami na ścianach i stropach oraz stylowymi żyrandolami. Drewniane schody z żeliwnymi poręczami stanowią element dekoracyjny wielkiej klatki schodowej, a ich kolorystyka współgra z orzechową stolarką okienną i drzwiową.

Biblioteka ta jest pierwszym przykładem budynku w Japonii, gdzie w trakcie moderniza-

cji i zabezpieczenia przeciw trzęsieniom ziemi zastosowano izolator sejsmiczny w budynku o ścianach nośnych wykonanych z cegły.

Głównym zadaniem tego oddziału Biblioteki Narodowej jest rozwijanie zainteresowań czytelniczych dzieci. Gromadzi ona książki i dokumenty literatury dziecięcej wydane w Japonii i poza granicami kraju oraz tworzy na ich podstawie specjalistyczne bazy danych. Posiada cyfrowe archiwum i cyfrowe muzeum. Pierwsza to ujednoliconą bibliograficzną bazę danych literatury dziecięcej, druga jest wirtualną kolekcją ilustracji książkowych.

ILCL współpracuje z bibliotekami szkolnymi i instytucjami związanymi z propagowaniem książek dla dzieci z całej Japonii. Organizując wystawy i spotkania z autorami umożliwia małym czytelnikom zapoznanie się ze światem książki. Oferuje usługi mające na celu rozbudzenie w nich przyjemności czytania oraz stwarza możliwość poznania książek i bibliotek. Czytelnia „Poznaj świat” gromadzi materiały na temat geografii, historii i folkloru różnych krajów, co wzbogaca wiedzę małych czytelników o świecie. Wydzielono również specjalną czytelnię, gdzie w weekendy odbywają się spotkania czytelnicze. Dzięki katalogowi dzieci uczą się samodzielnie wyszukiwać książki.

Zwraca uwagę kolorystyka wyposażenia wnętrza. W czytelniach dla dzieci znajdują się meble z jasnego drewna, co sprawia, że pomieszczenia są wesole i przyjazne. Natomiast pracownie dla naukowców są wyposażone w meble wykonane z drewna i bejcowane na ciemnoorzechowy kolor, nadające pomieszczeniu elitarny charakter.

Muzcum biblioteczne kilka razy w roku organizuje wystawy literatury dziecięcej i jej krytyki. Mediateka oferuje specjalne projekcje multimedialne, a w holu mają miejsce programy edukacyjne oraz wykłady prowadzone przez pisarzy literatury dziecięcej lub specjalistów w zakresie bibliotek dla dzieci.

Czytelnie dla naukowców gromadzą literaturę dla dzieci i materiały z nią związane opublikowane w Japonii, innych krajach azjatyckich oraz na świecie. Na półkach znajduje się literatura we wszystkich językach świata, m.in. są książki w języku polskim i ogólne opracowania krytyczne. Mogą z nich korzystać osoby powyżej 18. roku życia.

Katalogi online i bazy danych w ILCL pozwalają użytkownikom na wyszukiwanie informacji o literaturze dziecięcej zgromadzonej

Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej. Wnętrze dostosowane dla małego czytelnika.

w zbiorach głównych japońskiej instytucji. Biblioteka cyfrowa literatury dziecięcej oferuje zbiór japońskich publikacji dla dzieci, które znajdują się w National Diet Library, w szczególności opublikowanych przed 1955 r. Kolejna baza zawiera informacje o japońskich książkach dla dzieci, które zostały przetłumaczone na języki obce i opublikowane poza Japonią.

W Narodowej Bibliotece Parlamentarnej Japonii mieszczącej się w trzech wspaniałych budynkach zostały stworzone doskonałe warunki do pracy naukowej. Wypełnia ona podstawowe zadania nałożone na bibliotekę narodową w zakresie gromadzenia i zabezpieczenia dorobku piśmienniczego narodu japońskiego. Jej innowacyjna działalność, tworzenie baz danych i zasobów cyfrowych oraz współpraca międzynarodowa stawia ją w światowych rankingach bibliotek na jednym z czołowych miejsc.

Od autorki: Narodową Bibliotekę Parlamentarną Japonii zwiedziłam w trakcie mojej wyprawy w 2010 r. do przyjaciół mieszkających w Tokio. Kilkudniowe starania zakończyły się sukcesem i w wyznaczonym terminie została zorganizowana dla mnie indywidualna wycieczka po bibliotece.

(Zdjęcia wykonała autorka artykułu [Red.]

Renata Ciesielska-Kruczek jest kierownikiem Biblioteki Instytutu Neofilologii Sekcji Angielskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Zapis pionowy UKD w „Przewodniku Bibliograficznym”

Stosowany w „Przewodniku Bibliograficznym” („PB”) zapis poziomy UKD od stycznia 2011 r. został zamieniony na zapis pionowy UKD. Taka organizacja pracy związana jest z rozpoczętymi w Bibliotece Narodowej (BN) pracami nad kartoteką wzorcową UKD. Przygotowaną adaptację formatu dla klasyfikacji dla potrzeb tworzonej kartoteki wzorcowej UKD w BN wysłano do firmy Innovative Interfaces (dystybutor systemu zintegrowanego INNOPAC). W przypadku pozytywnie przeprowadzonych testów kartoteka wzorcową UKD zostanie zaimplementowana do INNOPAC-a. W oczekiwaniu na pozytywne rozstrzygnięcia kartoteka wzorcową jest tworzona lokalnie w programie MAK. Zmiany nie naruszają układu działowego „PB”, który jest niezmienny. Ograniczają się do sposobu prezentacji symboli UKD.

Sukcesywnie będzie przeprowadzana zmiana zapisu z poziomego na pionowy w zeszytach „PB” z lat 2007-2010 (okres obowiązywania tablic skróconych UDC-P058¹). Nowy sposób zapisywania symboli obowiązuje w „PB”, natomiast dla innych bibliotek nie jest obowiązujący. Ze względów praktycznych nie ma możliwości przyjęcia jednego standardu zapisu symboli UKD dla wszystkich bibliotek w Polsce.

Zapis pionowy – wprowadzenie

W systemach komputerowych dąży się do tego, aby każdy symbol elementarny (prosty) mógł stanowić wejście do systemu. W takich przypadkach pole 080 w rekordzie bibliograficznym jest powtarzalne. Metoda ta nazywana jest zapisem pionowym symboli.

Przystępując do prac, zanalizowano zapis pionowy prezentowany w katalogach bibliotek polskich i zagranicznych stosujących UKD. Analiza wskazała na niejednorodną metodę postępowania, uzależnioną od możliwości systemów informacyjno-wyszukiwawczych oraz

specyficznych potrzeb określonych kategorii bibliotek. Biblioteki pracujące w różnych systemach zintegrowanych w różnoraki sposób poradziły sobie z prezentowaniem symboli UKD w rekordach bibliograficznych. Przygotowany z myślą o „PB” sposób prezentacji symboli UKD jest jednym z możliwych zapisów. O jego sile zdecyduje dobra korelacja symboli UKD w rekordzie bibliograficznym z rekordami kartoteki wzorcowej UKD.

Stosowany w „PB” zapis pionowy jest skorelowany z kartoteką wzorcową. Oznacza to, że wszystkie symbole widoczne na poziomie indeksu UKD są odzwierciedlone w kartotece wzorcowej. W indeksie są prezentowane symbole proste oraz w wybranych przypadkach symbole rozwinięte i złożone. Rozbicie informacji przez prezentację w osobnych polach tylko symboli prostych powodować może szum informacyjny i nie być w rezultacie satysfakcjonujące dla korzystającego z indeksu UKD. Dlatego dokonano wyboru symboli, które należy traktować jako samodzielne klucze wyszukiwawcze. Zgodnie z przyjętą metodą zarówno symbol prosty, np. 338 Gospodarka, jak i rozwinięty, np. 338(438) Gospodarka polska mają szansę być wyszukane z poziomu indeksu UKD. Symbole złożone, np. 616.98:578.828 AIDS stosuje się zazwyczaj tylko wtedy, gdy dane nierozdzielne pojęcie nie może być wyrażone w inny sposób. Pojęcie reprezentowane przez symbol złożony stanowi całość znaczeniową, której nie należy odrywać od jej kontekstu znaczeniowego. Tak zapisane symbole nazywamy symbolami jednolitymi.

Zapis pionowy – prace przygotowawcze

Zmiany w zapisie symboli zapowiedziano w referacie *Zapis kolumnowy UKD w „Przewodniku Bibliograficznym”* wygłoszonym na warsztatach JHP BN i UKD 11 czerwca 2010 r.²

W okresie lipiec-sierpień przygotowano dwie alternatywne propozycje sposobów zapisu pionowego UKD, następnie umieszczono je na stronie BN, podstronie UKD w Aktualnościach³. Materiał przygotowano opierając się na doświadczeniach w klasyfikowaniu dokumentów na potrzeby „PB”. Dokonano uproszczeń i nielicznych modyfikacji zapisu symboli UKD.

W dniach 16-17 września 2010 r. odbyło się spotkanie Zespołu ds. UKD poświęcone obydwu alternatywnym propozycjom dotyczącym zapisu

pionowego UKD w BN. Zasadnicza różnica pomiędzy propozycją pierwszą i drugą dotyczyła stosowania poddziału wspólnego miejsca oraz rasy, narodowości i grupy etnicznej.

W propozycji pierwszej poddział wspólny miejsca oraz rasy, narodowości i grupy etnicznej dopisano bezpośrednio do symbolu 008 Kultura; a także symboli: w dziale 3 *Nauki społeczne. Prawo. Administracja*; w dziale 7 *Sztuka. Rozrywki* (z wyłączeniem 796/799 Sport); w dziale 8 *Językoznawstwo. Nauka o literaturze. Literatura piękna* i 9 *Archeologia. Prehistoria. Geografia. Biografie. Historia*.

W osobnych polach 080 są zapisane symbole proste, rozwinięte i złożone, np.

Fizyka i chemia

080 %a 53

080 %a 54

Symbole poddziałów wspólnych są zapisywane łącznie z symbolami głównymi (tworząc symbole jednolite). Wyjątkiem jest zapisywany w osobnym polu poddział wspólny formy, np.

Podręcznik akademicki do historii literatury polskiej w 19 w.

080 %a 821.162.1(091)“18”

080 %a (075.8)

W propozycji drugiej poddział wspólny miejsca oraz rasy, narodowości i grupy etnicznej jest stosowany we wszystkich działach od 0 do 9. Z tym, że są one zapisywane w osobnych polach. W propozycji tej wydzielono grupę tzw. symboli jednolitych z użyciem podziału wspólnego miejsca oraz rasy, narodowości i grupy etnicznej, np. 323.15(438) Mnicjszości narodowe w Polsce; 338.45(44) Przemysł we Francji (ekonomika).

W osobnych polach 080 są zapisane symbole proste, rozwinięte i złożone oraz poddział wspólny formy, poddział wspólny miejsca, poddział wspólny rasy, narodowości i grupy etnicznej, np.

Filozofia niemiecka

080 %a 1

080 %a (430)

W propozycji pierwszej poddział wspólny miejsca oraz poddział wspólny rasy, narodowości i grupy etnicznej zastosowano w połączeniu z wybranymi działami. W propozycji drugiej poddziały te uwolniono do stosowania

we wszystkich działach. W wyniku głosowania Zespół ds. UKD zdecydował o przyjęciu pierwszej propozycji.

Zapis pionowy – metoda „PB”

Symbole w zapisie pionowym są prezentowane w kolejności ich wprowadzenia (logika zapisu i metoda UKD). Pierwszy symbol decyduje o układzie w „PB”. Odsyłacze są robione od symboli występujących w kolejnych polach 080. Tylko symbole główne pełnią funkcję odsyłaczy, z wyjątkiem poddziału wspólnego formy (02.053.2) kierującego do działu *Literatura popularnonaukowa dla dzieci i młodzieży*.

Przyjęto ogólne zasady postępowania:

1. Umieszczone w tablicach skróconych UDC-P058 symbole poddziałów wspólnych są stosowane w wyborze. Stosowane są wszystkie symbole proste z tablic skróconych. Symbole rozwinięte i złożone w wybranych przypadkach zostały zmodyfikowane.
2. Symbole złożone UKD są zapisywane w osobnych polach 080, np.

Kodeks karny i cywilny

080 %a 343

080 %a 347

z wyjątkiem tzw. symboli jednolitych, np.

Robotyka

080 %a 007.5:681.5

3. Dwukropek podwójny :: nie jest stosowany.

4. Nawias kwadratowy [] nie jest stosowany.

5. Nie są tworzone symbole złożone z użyciem kreski ukośnej /.

W zapisie pionowym są rozdzielane (zapisywane w osobnych polach 080), np.

Historia Polski w latach 960-1763

080 %a 94(438).02

080 %a 94(438).03

080 %a 94(438).04

NU 94(438).02/.04

Wyjątek stanowią symbole z kreską ukośną / zapisane w tablicach UDC-P058.

6. Nie są tworzone symbole złożone z użyciem plusa +. Wyjątek stanowią symbole tak zapisane w tablicach UDC-P058.

7. Podział A/Z nie jest stosowany.

Symbole główne z poddziałami wspólnymi formy są zapisywane w osobnym polu 080. Są stosowane wybrane poddziały wspólne formy (0...), np.

Przewodnik turystyczny po Mazurach

080 %a 913(438)

080 %a (036)

Symbolle główne z podziałami wspólnymi miejsca; rasy, narodowości, grupy etnicznej; czasu; z kreską -02; -04; -05 są zapisywane w jednym polu 080 (symbolle jednolite).

Poddziały wspólne języka =... nie są stosowane. Służą tylko do rozbudowy symboli podziałów wspólnych rasy, narodowości, grupy etnicznej oraz symboli z działów 811 i 821.

Poddziały wspólne miejsca (1.../9...) oraz podziały wspólne rasy, narodowości i grupy etnicznej (=...) są stosowane w dziale 008, 3, 7, 8, 9.

Poddziały wspólne czasu „...” są stosowane tylko w dziale 8 i 9. Daty p.n.e. nie są stosowane. Stosowane są stulecia „xx” (dla wyrażenia historii literatury i historii powszechnej). Stosowane są daty roczne „xxxx” (dla wyrażenia wydarzeń z historii Polski i historii I oraz II wojny światowej).

Poddziały wspólne z kreską -02 Własności; -04 Relacje, metody, działania; -05 Osoby są stosowane w wyborze.

Poddziały wspólne z kreską -03 Materiały nie są stosowane.

Stosowane są wszystkie symbole proste z tablic skróconych. Symbole z tablic skróconych zostały zanalizowane pod kątem sposobu ich prezentacji. Został on ściśle określony dla poszczególnych symboli⁴. W efekcie symbole rozwinęte i złożone są zapisywane w zależności od przyjętej metody bądź jako jednolite, np.

Matematyka finansowa

080 %a 519.86:336

albo elementarne w osobnych polach 080, np.

Podręcznik fizyki i astronomii

080 %a 53

080 %a 520/524

080 %a (07)

Zapis pionowy – wybrane przykłady

Większość symboli złożonych z tablic skróconych zapisuje się jako symbole jednolite, aby pojęcia przez nie reprezentowane nie zatraciły kontekstu pojęciowego, np.

Asertywność

080 %a 159.923:316.64

Optoelektronika

080 %a 621.38:537.533

W pozostałych przypadkach symbole zapisywane są w osobnych polach, przez co stanowią samodzielne klucze wyszukiwawcze, np.

Przemysł spożywczy jako dział gospodarki. Ekonomika przemysłu spożywczego

080 %a 338.45

080 %a 664

Zapisanie w dwóch polach 080 umożliwia dotarcie do symbolu 338.45 i 664.

Przez symbol 664 Przemysł spożywczy dotrzeć można zarówno do organizacji przemysłu spożywczego, jak i do ekonomiki przemysłu spożywczego.

Dodatkowy punkt dostępu zapewnia wydzielenie kategorii osób wyrażonych za pomocą podziałów wspólnych z kreską -05... w działach 159.9, 316, 616, 617. Są zapisywane w oddzielnych polach 080, np.

Stres kobiet

080 %a 159.944.4

080 %a 159.9-055.2

Styl życia arystokracji

080 %a 316.728

080 %a 316.343-058.12

Choroby gardła u dzieci

080 %a 616.32

080 %a 616-053.2

W praktyce „PB” historia kultury, emigracji i polityki wyrażona jest symbolem 94(4/9) i właściwym symbolem 008, 314.15, 322, 323, 327, 328. W zapisie pionowym wyżej opisane symbole są rozdzielone (zapisywane w kilku polach 080), np.

Historia kultury polskiej w 19 w.

080 %a 94(438).07

080 %a 008(438)

Historia emigracji polskiej

080 %a 94(438)

080 %a 314.15-026.49(=162.1)

Mniejszość narodowa polska na Ukrainie w latach 1944-1956

080 %a 94(477)“19”

080 %a 323.15(=162.1)

Indeks UKD umożliwia wyszukiwanie za pomocą symboli UKD oraz odpowiedników słownych. Obok sposobu wyszukiwania z po-

mocą kryteriów formalnych (np. autor, tytuł itp.), przedmiotowych (hasła przedmiotowe) pojawiła się również ta możliwość dodatkowa. Zmiana w stosowanym zapisie powoduje uproszczenie metody klasyfikowania i łatwiejsze wyszukiwanie.

W stosowanym w Bibliotece Narodowej systemie zintegrowanym INNOPAC dopiero przejście z zapisu poziomego na pionowy umożliwia skorelowanie pola 080 rekordu bibliograficznego z polem 153 rekordu wzorcowego UKD. Wiązanie pola 080 z polem 153 pozwala na bezpośrednio pobieranie klasyfikacji z rekordu wzorcowego do rekordu bibliograficznego, wyeliminowanie błędów, kontrolę i ujednoczenie rekordów.

Dr Jolanta Hys jest kierownikiem, a Joanna Kwiatkowska pracownikiem Pracowni Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej Biblioteki Narodowej.

PRZYPISY:

¹ *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna. Publikacja nr UDC-P058 autoryzowana przez Konsorcjum UKD nr licencji UDC-2005/06. Wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych oprac. Teresa Turowska, Jolanta Hys, Joanna Kwiatkowska, Warszawa, 2006. ISBN 83-7009-447-3.*

² HYS, J., KWIAWKOWSKA, J. *Zapis kolumnowy UKD w „Przewodniku Bibliograficznym”*, Warsztaty JHP BN i UKD [online]. [Dostęp 13 października 2010]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/ukd/materialy-warsztatowe>>

³ BN/Dla bibliotekarzy/UKD/Aktualności UKD [online]. [Dostęp 13 października 2010]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/ukd/aktualnosci-ukd>>

⁴ BN/Dla bibliotekarzy/UKD/Aktualności UKD – Zapis pionowy UKD (po spotkaniu Zespołu ds. UKD w dniach 16-17 września 2010) [online]. [Dostęp 13 października 2010]. Dostępny w World Wide Web <<http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/ukd/aktualnosci-ukd>>

Porozmawiajmy o MAK-u+

Dlaczego MAK+ ???

Rodowód MAKa+ jest, jak na system biblioteczny, niezwykle. Znanie mi systemy biblioteczne powstawały w konkretnej bibliotece lub w ścisłej współpracy z wybraną biblioteką, która pierwsza wdrażała system, testowała i ponosiła ryzyko. Dwa lata temu dyrektor Biblioteki Narodowej na konferencji poświęconej automatyzacji bibliotek publicznych tłumaczył zaprzestanie prac nad nowocześniejszym systemem MAK brakiem środków na wypłacanie „londyńskich pensji” paru informatykom. Okazało się, że ten sam budżet, z którego finansowana jest Biblioteka Narodowa, może finansować „polskie płace” dla zespołu liczącego 25 osób.

Śledząc harmonogram prac nad MAK-icm+ i przysłuchując się wypowiedziom jego autorów, można dojść do wniosku, że w utworzonym przy Instytucie Książki zespole nie ma osób obczarnych z innymi systemami bibliotecznymi i posiadających elementarną wiedzę o funkcjonowaniu bibliotek oraz bibliotekarskich standardach. Zasadne wydaje się też przypuszczenie, że o wielu funkcjach, które powinien realizować nowoczesny system biblioteczny i obowiązujących standardach zespół dowiadywał się w trakcie realizacji projektu, a nie na etapie prac koncepcyjnych. Oto przykłady:

- MAK+ nadal nie obsługuje kartotek haseł wzorcowych i protokołu Z39.50. Kilka miesięcy temu szef zespołu Tomasz Cieślak obiecywał, że te funkcje zostaną uruchomione „w najbliższych dniach”. Nic zostały do tej pory.
- Twórcy systemu założyli, że rekordy do katalogów bibliotecznych będą pobierane z bazy „Przewodnika Bibliograficznego”, natomiast rekordy nowości wydawniczych, których jeszcze nie ma w tej bazie, będą tworzone przez wszystkie biblioteki uczestniczące w systemie i w późniejszym czasie zastępowane przez rekordy „Przewodnika Bibliograficznego”. Poprawność tymczasowych rekordów ma weryfikować Książnica Kopernikańska w Toruniu. Jak to zadanie może być realizowane przez bibliotekę, która nie dysponuje egzemplarzem obowiązkowym?
- Nie wiadomo, czy placówki filialne będą mogły obsługiwać wypożyczenia w przypadku awarii połączenia internetowego z macierzystą biblioteką.
- Na stronie www.bibliotekaplus.pl można przeczytać, że w wersji z 20 grudnia 2010 r. m.in. „uniemożliwiono dodawanie do opisu książki pół formatu, które nie dotyczą tej sekcji” oraz „uniemożliwiono dodawanie więcej niż jednego hasła z pół IXX”. Czy wcześniej to było możliwe?

Braki i niedoskonałości systemu są dostrzegane przez bibliotekarzy podczas licznych prezentacji. Niestety, zespół MAK-a+ próbuje przykryć problemy agresywnym marketingiem i propagandą sukcesu.

W „Sprawozdaniu z działalności Instytutu Książki w 2009 r.” możemy przeczytać, że prace nad systemem były audytowane przez firmę konsultingową. Nie dowiemy się jednak z tego sprawozdania, jaka to firma i jakie ma kompetencje do oceny systemu bibliotecznego. Możemy za to przeczytać, że „otrzymano opinię o zakończeniu planowanych prac nad systemem zgodnie z przyjętym harmonogramem, co uprawnia do rozpoczęcia jego wdrażania”. Minął rok i MAK+ nadal nie robi wszystkiego, co powinien robić.

Prezentacje przedstawiane przez Tomasza Cieślika i jego współpracowników sprowadzają się głównie do wielobarwnych slajdów, mapek z kolorowymi chorągiewkami i latających kulek, które mają obrazować liczne wdrożenia i ogromne zainteresowanie systemem. Podawana jest liczba bibliotek, które zgłosiły chęć nabycia lub przetestowania MAK-a+. Rzeczywistość już nie jest tak barwna. Na stronie MAK-a+ prezentowana jest mapka z naniesionymi bibliotekami, które zainstalowały ten system. Można też uzyskać informacje o wielkości baz katalogowych. W dniu 22 stycznia br. było tych bibliotek 86, z czego tylko 7 mogło się pochwalić bazami liczącymi ponad tysiąc egzemplarzy. Rekordzistką jest Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Słubicach, której baza liczyła „aż” 5913 egzemplarzy. Aż 34 umieszczone na mapce biblioteki miały puste bazy.

Podjęto też próbę dyskredytowania innych systemów bibliotecznych. Tomasz Cieślik podczas prezentacji na Uniwersytecie Warszawskim pokazał slajd, na którym inne systemy były opisywane m.in. jako „archaiczne”. Według niego np. SOWA i MATEUSZ to systemy oparte na DOS-ie, chociaż SOWA od dawna

nie jest systemem dosowym, zaś MATEUSZ nie był nigdy. Zła wola czy nieznajomość tematu? Skończyło się na sprostowaniach.

Autorzy MAK-a+ traktują wymiennie pojęcia „instalacja” i „wdrożenie”. Wobec tego należy im uświadomić, że o wdrożeniu systemu bibliotecznego można mówić dopiero wtedy, gdy prawidłowo wykonuje on wszystkie planowane funkcje zgodnie z obowiązującymi normami i procedurami. Takich wdrożeń MAK+ jeszcze nie ma.

Nabywanie Systemu MAK+ przypomina obecnie opłacanie subskrypcji dzieła wielotomowego – musimy przyjąć do wiadomości deklaracje wydawcy, nie znając faktycznej zawartości nabywanego produktu. Dlatego na postawione w tytule pytanie „dlaczego MAK+?” mogę w tej chwili odpowiedzieć – nie wiem. Być może za jakiś czas odpowiedź będzie inna.

Zdaję sobie sprawę, że zaawansowane systemy biblioteczne są dopracowywane przez wiele lat i cały czas trzeba je doskonalić, przystosowywać do zmieniających się warunków. Nie powinno się jednak prowadzić rozległej dystrybucji systemu, który nie został wszechstronnie przetestowany. Testy na bazach liczących kilkadziesiąt rekordów nie pozwolą na wychwycenie wszystkich błędów i niedociągnięć. Może dobrym rozwiązaniem byłoby wstrzymanie dystrybucji, dopracowanie systemu oraz pełne wdrożenie w jednej bibliotece i przetestowanie na katalogu liczącym ponad 100 tys. rekordów i bazie czytelników z co najmniej kilkunastoma tysiącami wpisów.

Witold Przybyszewski

Nasi korespondenci informują

Zaproszenie do wspólnego czytania w Jaworznie

Wiele mówi się ostatnio o spadku czytelnictwa w Polsce. Problem ten, niestety, nie ominął również mieszkańców Jaworzna. Miejska Biblioteka Publiczna w Jaworznie postanowiła jednak stawić mu czoła. 26 stycznia br. w gmachu biblioteki odbyło się pierwsze z cyklu spotkań wchodzących w skład projektu *Cale Jaworzno czyta dzieciom*.

Nikt nie ma wątpliwości, że brak systematycznego kontaktu z książką ujemnie wpływa na poziom wykształcenia. Jednak nikt też nie rodzi się czytelnikiem – by się nim stać, potrzeba wielu lat pracy. MBP w Jaworznie sta-

ra się ułatwić ten wysiłek najmłodszym, nakierowując ich na drogę czytelnictwa i aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym, m.in. poprzez wspólne czytanie.

Projekt *Cale Jaworzno czyta dzieciom*, wpisujący się w ogólnopolską kampanię Fundacji ABCXXI pod nazwą *Cala Polska czyta dzieciom*, ma na celu rozbudzić w najmłodszych z różnych środowisk pasję czytelniczą i po-znawczą, czyniąc książkę źródłem rozrywki i wiedzy. Stąd imprezy kulturalne, których głównym bohaterem będzie książka i głośne czytanie wzbogacone pedagogiką zabawy, ale także spotkania edukacyjne propagujące myślenie czy konkurs literacki na najciekawszą recenzję książki.

Na spotkaniach z cyklu *Cale Jaworzno czyta dzieciom* zaproszeni goście – przedstawiciele władz miasta, nauki, kultury, biznesu, polityki, jak również rodzice i starsze rodzeństwo – czytają dzieciom swoje ulubione bajki,

Akademia Orange dla jasielskiej biblioteki

wprowadzając je w świat nowych wartości, wzbogacając ich rozwój emocjonalny i wzmacniając więzi społeczne. Głośne czytanie podaje dzieciom propozycje interpretacji tekstu i zwalnia je z odcyfrowywania liter. Za pomocą głosu i innych środków aktorskiego wyrazu można wydobyc większą wyrazistość, sugestywność – sprawić, że słuchacz przeżywa tekst silniej, niż gdyby czytał go samodzielnie. Równocześnie, głośne czytanie rozbudza i pielęgnuje w dzieciach pojawiającą się chęć czytania, która być może z czasem przekształci się w potrzebę.

Na spotkaniu 26 stycznia br. dyrektor biblioteki, Monika Rejdych, czytała jedną ze swoich ulubionych bajek, *Pehlę Szachrajkę* Jana Brzechwy. Uczestniczyli w nim m.in. podopieczni Świątlicy pod Kolegiatą, Środowskiego Domu Samopomocy oraz dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 18. Dzieci wzięły udział w konkursie z nagrodami pod hasłem „Powtórka z bajki”, który sprawdzał ich zainteresowanie jej treścią. Spotkanie zakończyło się wspólną zabawą. Uczestnicy utworzyli bajkowy pociąg i zwiedzili bibliotekę, dodatkowo otrzymali pamiątkowe zakładki do książek, kalendarzyki i naklejki, promujące ogólnopolską kampanię *Cala polska czyta dzieciom*.

Patronat nad projektem objęli m.in. Prezydent Miasta Jaworzna i Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

Halina Rechul

W 2010 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Jaśle przystąpiła do programu Fundacji Orange AKADEMIA ORANGE DLA BIBLIOTEK. Program ma na celu popularyzację internetu i nowoczesnych technologii informacyjnych jako narzędzi edukacji. Uzyskana dotacja w kwocie 15635,89 zł została przeznaczona na pokrycie kosztów dostępu do internetu w bibliotece głównej i filiach biblioteki. Dzięki udziałowi w programie zwiększona została szybkość łącz w bibliotece głównej (15 Mb) i filiach (2Mb) – mówi dyrektor MBP – Małgorzata Piekarska. W bibliotece organizowane są warsztaty internetowe dla seniorów – cztery edycje w ciągu roku, prowadzona jest także edukacja czytelnicza i medialna dla szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z wykorzystaniem internetu. W 2010 r. z bezpłatnych publicznych punktów dostępu do internetu w bibliotece skorzystało 25 629 osób. (Tomasz Rutana)

Ważne dla autorów publikujących w „Bibliotekarzu”

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Bibliotekarzu” proszeni są o:

1. Przesyłanie tekstów i ewentualnie materiałów ilustracyjnych w plikach na adres Wydawnictwa SBP lub bezpośrednio do redaktora naczelnego na adres: jan.wolosz@o2.pl. Teksty i fotografie powinny być podpisane.

2. Dołączanie do przysyłanych materiałów danych niezbędnych do wypłacenia honorarium oraz odprowadzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego. W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać: datę i miejsce urodzenia • imiona ojca i matki • adres domowy • PESEL • NIP • nazwę i adres właściwego dla autora ze względu na miejsce zamieszkania urzędu skarbowego • numer konta osobistego w banku w celu przekazania honorarium • stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełniona funkcja do umieszczenia w notce o autorze.

3. Oświadczenie o zgodzie na bezpłatne publikowanie tekstu w internecie – w związku z digitalizacją i publikowaniem „Bibliotekarza” w internecie.

Przegląd publikacji

Rynek książki w Polsce 2010 : wydawnictwa / Łukasz Gołębiewski, Kuba Frolow, Paweł Waszczyk. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2010. – 547 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 50)

Rynek książki w Polsce 2010 : dystrybucja / Łukasz Gołębiewski, Kuba Frolow, Paweł Waszczyk ; współpr. Kamila Bauman. – Warszawa: Biblioteka Analiz, 2010. – 363 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 51)

Rynek książki w Polsce 2010 : poligrafia / Tomasz Nowak, Ewa Tenderenda-Ożóg ; współpr. Piotr Dobrołęcki. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2010. – 270 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 52)

Rynek książki w Polsce 2010 : papier / Piotr Dobrołęcki ; współpr. Daria Dobrołęcka. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2010. – 175 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 53)

Rynek książki w Polsce 2010 : who is who / Piotr Dobrołęcki, Ewa Tenderenda-Ożóg. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2010. – 413 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 54)

Książka jest najpierw ideą, pomysłem. Powstaje tekst. Potem ktoś musi ją wydać, ktoś inny – wydrukować, a ktoś jeszcze – dostarczyć do czytelnika. Prawie wszystkie etapy tej drogi przedstawia monumentalna, 5-tomowa publikacja *Rynek książki w Polsce 2010*.

Tom **Wydawnictwa** jest podsumowaniem dokonania branży wydawniczej w 2009 i pierwszej połowie 2010 r. Najobszerniejszą, podstawową jego częścią stanowi rozdział „Największe wydawnictwa książkowe w 2009 r.”, w przejrzystej formie prezentujący oficyny wydawnicze – z Wydawnictwami Szkolnymi i Pedagogicznymi oraz Nową Erą na czele. Rozdział zawiera informacje o wielkości produkcji wydawniczej, tabele i zestawienia oraz charakterystykę i historię poszczególnych firm.

W tomie tym znajdziemy również „Najważniejsze wydarzenia na rynku wydawniczo-księgarskim w 2009 r.” w formie kalendarium.

Analizę branży wydawniczej w minionym okresie przedstawia rozdział „Główne trendy na rynku wydawniczym”, gdzie czytamy m.in. *Pomimo kryzysu i obaw nie ograniczono liczby wydanych tytułów – w 2009 r. ukazało się 22 460 pozycji, w tym 13 280 pierwszych edycji (...) Średnia cena książki w 2009 r. wyniosła 32,50 zł (wzrost o 2 proc.)*.

Z przyszłością książki mierza się rozdział „Prognozy dla rynku wydawniczego”. Autorzy podkreślają postępującą *cyfryzację tekstu*, w tym dynamiczny rozwój oferty elektronicznej, multimedialnej i audiobooków, szczególnie w odniesieniu do literatury fachowej: *na rynku książek biznesowych ogromne znaczenie ma oferta elektroniczna (...) dostarcza ona już ponad połowę przychodów na rynku publikacji*

profesjonalnych, a w przypadku treści adresowanych do prawników i kadr zarządzających jest to już ponad 60 proc.

Całość zamyka indeks firm omawianych w książce.

Tom **Dystrybucja** poświęcony jest segmentom hurtowej, detalicznej i bezpośredniej sprzedaży książek. Rejestruje pozytywne zmiany na rynku hurtowej dystrybucji książek; w 2009 roku obrót realizowany przez hurt księgarski wzrósł z 1565 mln zł do 1590 mln zł, czyli o 1,6 proc. Ważnym instytucjonalnym klientem, realizującym swe zamówienia w hurcie pozostają biblioteki i odbiorcy podręczników. Rozdział wieńczy przegląd największych polskich hurtowni (z charakterystyką firmy i zestawieniami tabelarycznymi).

Księgarstwo detaliczne w Polsce od kilku lat przeżywa regres. Na sytuację tę wpływa m.in. rozwój handlu elektronicznego: *wyzwaniem trudnym do sprośnięcia pozostaje internet (...) gdyż na zamówieniach w sieci korzystają głównie duże firmy, które mogą oferować szybką obsługę, liczne promocje i wysokie rabaty*.

Pewne nadzieje branża detaliczna wiąże z wprowadzeniem wyższej stawki podatku VAT na sprzedaż książek, które *nastąpi prawdopodobnie do końca 2010 r.* Rozdział kończy prezentacja polskich księgarń.

Udział sprzedaży bezpośredniej wyniósł w 2009 r. 39 proc., przy 41 proc. rok wcześniej (...), co daje spadek sprzedaży o 5,3 proc. W znacznym stopniu spadek wiąże się z malejącą sprzedażą klubów i katalogów wysyłkowych, których czas zdaje się dobiega końca. Ich miejsce z sukcesem zajmuje sprzedaż online.

Tom zamyka omówienie eksportu i importu książek oraz indeks.

Kondycja i kierunki rozwoju rynku poligraficznego są tematem tomu **Poligrafia**. Kryzys ekonomiczny ubiegłego roku, wysokie koszty energii i materiałów spowodowały, że w grze pozostali najsilniejsi oraz te zjawiska i technologie, które uzyskają wsparcie inwestorów – uznane za perspektywiczne i rozwojowe. Szczególna rola przypadła roli druku cyfrowego i rozwojowi książek elektronicznych. Najobszerniejszy rozdział tomu zawiera ranking i prezentacje polskich drukarni. W tomie omówiono też poligraficzne imprezy i targi, nagrody i certyfikaty. Znajdziemy tu również wykaz portali poligraficznych, stowarzyszeń i organizacji branżowych oraz kalendarium najważniejszych wydarzeń i indeks.

Omówienie rynku papierniczego w Polsce i na świecie oraz prezentacja głównych producentów i dystrybutorów papieru – to wiodące tematy tomu **Papier**. W osobnych rozdziałach przedstawione zostały instytucje, organizacje i czasopisma branżowe oraz przydatne dane techniczne dotyczące papieru drukowego. Jak i pozostałe, tom zawiera bibliografię oraz indeks firm omówionych w książce.

Tom **Who is who** to słownik biograficzny ludzi polskiej książki. Publikacja z roku na rok zwiększa

swój objętość. Tegoroczna edycja zawiera 614 biogramów osób związanych z rynkiem książki z informacjami o ich karierze, życiu osobistym i zainteresowaniach. Autorzy podkreślają otwarty charakter publikacji i zachęcają do nadsyłania materiałów do kolejnych edycji. Na tom składają się również rozdziały poświęcone targom książki (z przejrzystą charakterystyką imprez), a także organizacjom i instytucjom branżowym oraz indeks.

Prezentowana publikacja jest nieocenioną pomocą i lekturą obowiązkową dla każdego, kto w jakikolwiek sposób związany jest z branżą wydawniczo-księgarską. Zamieszczone w niej rankingi i zestawienia, szczegółowe analizy i prognozy porządkują wiedzę i ułatwiają pracę działającym podmiotom i potencjalnym inwestorom.

Podkreślić należy staranne opracowanie edytorskie poszczególnych tomów oraz otwartość twórców publikacji na tematy nowe, aktualne, które przynosi wciąż zmieniająca się rzeczywistość.

Rynek książki w Polsce jest pozycją atrakcyjną zarówno dla osób długo działających w branży, jak i nowicjuszy. Zawiera też informacje ważne dla bibliotekarzy.

Danuta Urbańska

Ryback, Timothy W. Prywatna biblioteka Hitlera: książki, które go ukształtowały / Timothy W. Ryback ; z ang. przeł. Małgorzata Szubert. – Warszawa: Świat Książki, 2010. – 316, [1] s. : il.

Nazwisko „Hitler” przywołuje na pamięć II wojnę światową, obozy koncentracyjne, ludobójstwo, których głównym sprawcą był człowiek je noszący. Był bardziej znany z palenia książek, niż z ich gromadzenia. Główną uwagę poświęcono tutaj jego bibliotece prywatnej¹. Publikacja, którą prezentuję, z dwóch powodów godna jest uwagi. Pierwszy, cechuje się określoną metodologią, poprawną pod względem naukowym i dość oryginalną. Autor dokonuje w niej porównania losów dwóch bibliotek: tej, która jest uwidoczniła w tytule książki, z księgozbiorem prywatnym Waltera Benjamina, niemieckiego filozofa żydowskiego pochodzenia, który wysoko cenił słowo pisane, drukowane i oprawione, kochał książki i je zbierał. Tkwi w tym pewna symbolika. Biblioteka Hitlera reprezentuje świat władzy zbrodniczej, ta druga – ludzi prześladowanych, uśmiercanych. Drugi, opiera się na wyjątkowo solidnej bazie materiałowej. Mimo niekompletności zbiorów, jakie autor opisywał, wykorzystano katalogi, wywiady, korespondencję i liczne publikacje. W sumie okazały się to źródła wyjątkowo obfite, w pełni umożliwiający analizę zbiorów.

Biblioteka Hitlera znajdowała się w czterech miejscach: Brunatnym Domu – głównej siedzibie NSDAP,

znajdującej się w Monachium, rezydencji przy Prinzregentenplatz w Berlinie, Oberszbergu (Berghof) i Kancelarii Rzeszy, umieszczonej w bunkrze w Berlinie. Uległa rozproszeniu w czasie upadku imperium faszystowskiego. Zaledwie niewielka część (1244 książki) znalazła się w dziale rzadkich książek i rękopisów Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie. Jej katalog sporządzili w formie obszernej publikacji *The Hitler Library* Philipp Gassert i Daniel S. Mattern². Frederick Occhsner, berliński korespondent United Press International, szacował pod koniec lat trzydziestych XX w., że biblioteka Hitlera liczyła wtedy 16 300 tomów³. Dział pierwszy obejmował militaria (około siedem tysięcy tomów), drugi był poświęcony sztuce, szczególnie architekturze, malarstwu, rzeźbie i teatrowi, trzeci – astrologii, spirytyzmowi, odżywianiu i dietom. Znajdowało się też w niej około czterysta książek o Kościele – niemal wyłącznie katolickim, od ośmiuset do tysiąca to literatura popularna, wiele z nich to zwykła szmira. Do ulubionych książek Hitlera należał cały cykl opowieści indiańskich Karola Maya. W bibliotece jest wiele prac o tematyce społecznej. Przechowywane było dzieło *Mein Kampf*. Przyniosło mu niesamowitą fortunę, szacowaną w niemieckich kręgach bankowych na blisko

50 milionów marek. Wśród książek Hitlera była jedna poświęcona tematowi, który głównie go interesował, a mianowicie studium z opisami dłoni wielu sławnych osobistości historycznych. Co ciekawe, on sam w dużym stopniu oceniał ludzi na podstawie ich rąk.

Walter Benjamin w kilka tygodni po dojściu Hitlera do władzy uciekł z Niemiec. Swoją księgozbiór przekazał sąsiadowi, który jego część przesłał do Danii, gdzie filozof zatrzymał się u dramaturga Bertolta Brechta. Stąd Benjamin wraz z księgozbiorem przeprowadził się do Paryża. Pozostała część w Berlinie została zniszczona. Po niemieckim najezdzie na Francję w 1940 r. została na krótko zatrzymana przez władze francuskie. Zwolniony porzucił swą ceną bibliotekę i uciekł najpierw do Lourdes, następnie do Marsylii, na końcu 27 września przekroczył granicę z Hiszpanią i gdy znalazł się w Portbou, został zatrzymany przez policję hiszpańską. Obawiając się wydania władzom francuskim, odebrał sobie życie.

Biblioteka Benjamina przetrwała. Skonfiskowana w Paryżu przez Gestapo została odesłana do Berlina. Stamtąd wraz z armią radziecką powędrowała do Moskwy. Wróciła najpierw do Archiwum Theodora Adorna we Frankfurcie nad Menem, potem do Berlina, gdzie została umieszczona w Archiwum Waltera Benjamina. Ryback nic pisze o zawartości jej księgozbioru, co należy potraktować jako pewną wadę książki. Możemy się nieco zorientować w tej zawartości dzięki poglądom samego filozofa na temat bibliotek prywatnych. „Daty, miejsca, nazwiska, formaty, poprzedni właściciele, oprawy i tym podobne – twierdził – wszystkie te szczegóły muszą coś ujawnić, nie jako suche, pojedyncze fakty, ale jako harmonijna całość”. Zbieracza można poznać po jego kolekcji, zaś zrozumieć dopiero po śmierci. Ryback pisze: „Benjamin sądził, że prywatna biblioteka jest niezmiernie wiarygodnym świadectwem charakteru jej właściciela, co doprowadziło go do górnolotnego stwierdzenia: gromadzimy książki przekonani, że chcemy je zachować, ocalić, tymczasem w rzeczywistości to książki ocalają swoich zbieraczy”. „To nie one ożywiają w nim. To on żyje w nich”.

Ryback z nastawieniem wytyczonym przez Benjamina podchodzi do księgozbioru Hitlera i stara się

z tego punktu widzenia analizować jego zainteresowania czytelniczę. Pisze, że czytał zachłannie co najmniej jedną książkę co wieczór. Do najwybitniejszych dzieł literatury światowej zaliczał *Don Kichote*, *Robinsona Crusoe*, *Chatę wuja Toma* i *Podróżę Gulliwera*. Szekspira cenil wyżej niż Goethego i Schillera. Przejęty był Hamletem. Upodobał sobie Juliusza Cezara. „Pierwszą książką Karola Maya, którą przeczytałem, było *Przez pustynię* – wspominał kiedyś. – Byłem zafascynowany. Natychmiast rzuciłem się na inne jego książki, co niezbyt dobrze odbiło się na moich stopniach”.

Hitler znał dobrze Pismo Święte. W jego bibliotece znajdowała się antysemitka książka w przekładzie na język niemiecki Henry’ego Forda *The International Jew: The World’s Foremost Problem* (Międzynarodowy Żyd: główny problem świata). Była też książka o gazach trujących Cyklon B. Na stoliku nocnym trzymał egzemplarz historyjki obrazkowej Wilhelma Buscha *Max i Moritz*. Do jego codziennej lektury tuż przed śmiercią należała książka Thomasa Carlyle’a o Fryderyku Wielkim.

Najbardziej właściwą ocenę biblioteki Hitlera można odnaleźć na łamach gazety „Sueddeutsche Zeitung” z 9 listopada 1946 roku: „Jest to biblioteka człowieka, który nigdy nie dążył do zdobycia pogłębionej wiedzy w jakiejś dziedzinie. Całkowity brak pozycji, których znajomość jest absolutnie niezbędna przy podejmowaniu właściwych decyzji w chwilach i sprawach ważnych dla państwa (z zakresu historii powszechnej, historii sztuki wojennej, gospodarki, geografii, polityki itd.), jest typowy dla reprezentowanego przez Hitlera poziomu wiedzy, na której podstawie podejmował decyzje”.

Józef Szocki

PRZYPISY:

- ¹ RYBACK, T. W. *Prywatna biblioteka Hitlera: książki, które go ukształtowały*. Warszawa: Świat Książki, 2010, 316 s. ISBN 978-83-247-1693-7.
- ² GASSERT, P., MATTERN, D. S. *The Hitler Library: A Bibliography*. Greenwood Press, Westport, Conn. 2001.
- ³ RYBACK, T. W. *Op. cit.* s. 140.

Z OFICYNY WYDAWNICZEJ SBP

Jarosz, Dariusz. Dzieje książki w Polsce 1944-1989: wybór źródeł / Dariusz Jarosz ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2010. – 330, [2] s. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 117).

W omawianej pracy zebrano i opracowano oraz opatrzone komentarzem najważniejsze dokumenty, pokazujące różnorodne powiązania (głównie polityczne), w jakie była uwikłana książka w kraju po II wojnie światowej. Wraz z publikowanymi już w minionych latach aktami prawnymi jej zasadniczą część obejmuje dokumenty mało znane oraz po

raz pierwszy wydane, odnalezione w zespołach archiwalnych. Stworzone przez odpowiednie wydziały KC PZPR, przechowywane aktualnie głównie w Archiwum Akt Nowych i Archiwum Zakładowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, są od niedawna udostępniane badaczom. Ponieważ do KC PZPR trafiały dokumenty wytworzone przez różnego typu instytucje, zajmujące się książką – publikacja pozwala spojrzeć szeroko i głębiej na tytułowe zagadnienie. W wyborze znalazły się także materiały o charakterze publicystycznym, jak również relacje o zabarwieniu wspomnieniowym.

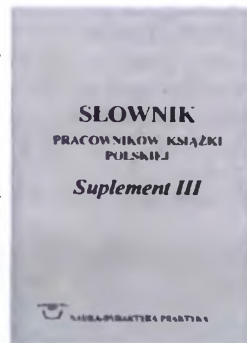
W czterech rozdziałach, poprzedzonych krótkimi wstępami wprowadzającymi w problematykę, znajdują się materiały źródłowe, dotyczące problemów legalnego ruchu wydawniczego, księgarstwa i poligrafii, cenzury w czasach PRL, bibliotek i czytelnictwa oraz publikacji drugiego obiegu.

Wybór źródeł, wzbogacony przypisami, wykazem podstawowej literatury do dziejów książki Polski Ludowej, wykazem skrótów oraz indeksem nazwisk, jest skierowany przede wszystkim do studentów bibliologii, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz filologii polskiej i dziennikarstwa jak również osób zainteresowanych historią kultury polskiej w okresie PRL.

Słownik pracowników książki polskiej: suplement III / pod red. Hanny Tadeusiewicz ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich; Uniwersytet Łódzki. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2010. – 451, [1] s. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 121).

Słownik pracowników książki polskiej to publikacja znacząca na polskim rynku wydawniczym, ujmująca biogramy przedstawicieli zawodów, które poprzez swoje różne zadania są powiązane z książką polską – od czasów najdawniejszych po współczesność. Na jego stronach uwieczniono sylwetki m.in. drukarzy, wydawców, ilustratorów, iluminatorów, intrologów, kolporterów, księgarzy, bibliofilów, bibliotekarzy, organizatorów bibliotek, bibliologów, bibliotekoznawców oraz innych badaczy, których działalność związała z książką polską w kraju i za granicą. W danych biograficznych jest zaznaczony wyraźnie ten aspekt. Prace nad *Słownikiem* zapoczątkowane już w pierwszej połowie lat czterdziestych ubiegłego wieku doprowadziły do wydania Zeszytu próbnego w 1958 r. oraz do publikacji w 1972 r. Kolejne Suplementy ukazały się w 1986 r., 2000 r. i 2010 r.

Suplement III obejmuje 404 biogramy. Hasła przygotowało 198 autorów. Większość haseł dotyczy osób zmarłych w latach 2000-2010. Dołączono także uzupełnienia wcześniejszych wydań. Metoda opracowania tekstów pod względem merytorycznym oraz formalnym jest identyczna jak w poprzednich suplementach. Również budowa indeksu nie uległa zmianie.

Kondek, Stanisław Adam. Zagadnienia wydawnicze i księgarskie: skrypt / Stanisław Adam Konddek ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2010. – 126, [10] s. – (Propozycje i Materiały ; 82).

Prezentowana publikacja zawiera podstawowe wiadomości z dziedzin ruchu wydawniczego i księgarstwa, ujęte w sposób przystępny. Autor przedstawił własne spojrzenie na cykl wykładów na kierunku: Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, podkreślając ich bibliologiczne pochodzenie i charakter. Wykłady zawierają głównie treści teoretyczne. Po rozdziale wprowadzającym autor poddał analizie strukturę tekstową książki współczesnej na podstawie aktualnej normy PN-78 N-01222: *Kompozycja wydawnicza książki*. Dalszą część skryptu poświęcił strukturze materialnej książki, procesom typograficznym (struktura użytkowo-estetyczna, składanie, drukowanie i oprawianie książki) oraz specyfice produkcji wydawniczej. Stosunkowo najmniej miejsca zajmują zagadnienia księgarskie.

Powyższe treści, spisane ręką bibliologa, przystępnie opisują procesy produkcji wydawniczej i dystrybucji książki.

Marzena Przybysz

Biblioteka, książka, informacja i Internet 2010: praca zbiorowa / pod red. Zbigniewa Osińskiego. – Lublin: Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UMCS, 2010. – 296 s.: il.; 24 cm.

Książka jest zbiorem referatów wygłoszonych na ogólnopolskiej konferencji naukowej „Biblioteka, Książka, Informacja i Internet 2010”, która odbyła się w ub.r. w Lublinie.

Artykuły zawierają zarówno stan badań, jak i rozwiązania praktyczne, dotyczą różnych aspektów działalności wyższych uczelni i bibliotek, nakierowanych na wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Ujęte zostały w trzech blokach tematycznych (Z działalności naukowej i dydaktycznej wyższych uczelni; Przemiany w świecie książek, czasopism i internetu; Biblioteka w XXI w.). Pierwszy obejmuje zagadnienia związane m.in. ze skutecznym wyszukiwaniem informacji dla historyka, edukacją brokerów informacji na poziomie akademickim (na podstawie badań realizowanych w KBiIn UŁ), dokumentacyjną funkcją publikacji informacyjnych, repozytorium instytucjonalnym uczelni wyższych oraz bazą starodruków na przykładzie Biblioteki Księży Misjonarzy na Stradomiu. Autorzy części następnej analizują przyszłość e-booków, sytuację książki dziecięcej oraz programów telewizyjnych promujących książki, konse-

wentnie budowany nowy wizerunek prasy, jak również problem naruszania prawa autorskiego w internecie. Ostatni, obszerny fragment publikacji jest poświęcony bezpośrednio sprawom bibliotek. Zawiera charakterystykę polskich serwisów internetowych dla bibliotekarzy, katalogów OPAC w Web 2.0 oraz zasobów bibliotecznych prezentowanych w internecie, sposób wykorzystania możliwości wyszukiwawczych w katalogu online na przykładzie doświadczeń BUŁ, prezentacje serwisu Elektronicznej Biblioteki Pedagogicznej SBP, działań NUKAT-u, Centrum Informatyki Naukowej i Biblioteka Akademicka UŚI. i Ekonomicznej w Katowicach oraz podstawowe informacje o Programie Rozwoju Bibliotek. Ujmuje ponadto zadania informatora i bibliotekarza dziedzicznego na przykładzie BG i Biblioteki Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej, modele informatyczne na podstawie wdrożenia i wykorzystania kartoteki haseł wzorcowych w bibliotekach użytkujących PROLIB, a także przykład dostosowywania działalności informacyjnej biblioteki akademickiej do potrzeb społeczeństwa informacyjnego (BUŁ).

Bibliotekarz – zawód czy powołanie / pod red. nauk. Marcina Geryka. – Gdańsk: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania, 2010. – 290, [1] s.: il.; 24 cm.

Prezentowana publikacja jest pokłosiem ogólnopolskiej konferencji naukowej „Bibliotekarz: zawód czy powołanie”, zorganizowanej jesienią 2009 r. przez WSZ w Gdańsku. Zmieniająca się rzeczywistość stawia przed pracownikami bibliotek nowe zadania. Rola bibliotekarza i ranga tego zawodu jest często niedoceniana, a utrwalone stereotypy dotyczące pracy w bibliotece nieadekwatne do stanu faktycznego.

Autorzy tekstów (22) analizują specyfikę zarządzania kadrami w bibliotekach (proces rekrutacji pracowników, rozwój kompetencji zawodowych kadry, controlling personalny, kryteria oceny pracy w bibliotece). Charakteryzują wizerunek współczesnego

bibliotekarza, rozpatrując konkretne przykłady (pracownika biblioteki uczelni artystycznej, bibliotekarza cyfrowego, bibliotekarza w społeczności akademickiej, w literaturze i filmie), rysując jego autoportret domniemany z wykorzystaniem narzędzi i technologii Web 2.0. Wskazują na nowe wyzwania w tym zawodzie oraz zwracają uwagę na niektóre psychospołeczne aspekty zawodu bibliotekarza (motywy wyboru, stres, syndrom wypalenia zawodowego, koherencję, dcontologię).

Książka zainteresuje wszystkich tych, którym jest nieobojętny pozytywny i prawdziwy portret współczesnego bibliotekarza: jego wiedza, kwalifikacje, osobowość.

Zbiory specjalne i regionalia w polskich bibliotekach naukowych i publicznych: materiały z III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego, 9-11 września 2009 / pod red. Radosława Gazińskiego. – Szczecin: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica, 2010. – 272 s., [4] s. tabl.: il. (w tym kolor.); 24 cm. – (Seria „Bibliotekarza Zachodniopomorskiego”; t. 7)

Omawiana publikacja to kompendium materiałów z konferencji naukowej poświęconej zbiorom specjalnym i regionalnym znajdujących się w

polskich bibliotekach naukowych i publicznych. Tematyka zbiorów specjalnych jest dla środowiska biblioteczny źródłem wielu inspiracji naukowych,

ale także obszarem ścierania się różnych wyobrażeń dotyczących organizacji pracy w bibliotekach. W pięciu sesjach przedstawiono kolejno: znaczenie zbiorów specjalnych dla nauki, stan przechowywania w konkretnych bibliotekach w kraju – rękopisów, starodruków, ikonografii, afiszy, pamiątników oraz prasę i współczesne formy zbiorów specjalnych.

Autorzy części pierwszej dowodzą, że w obliczu szybkich przemian technologicznych zbiory specjalne będą stanowiły o znaczeniu i roli bibliotek w środowisku naukowym. Przedstawiono to zagadnienie z perspektywy historyka. Rękopisy, biografie, zbiory ikonograficzne czy kartograficzne zgromadzone w bibliotekach są – obok dokumentów przechowywanych w archiwach – pełnowartościowymi źródłami umożliwiającymi poznanie prawdy historycznej. Również dokumenty korespondencyjne pracowników naukowych, pozyskiwane najczęściej w drodze darowizny po zmarłych profesorach, stanowią niezwykle cenny materiał do badań biograficznych oraz regionalnych.

Następne części tomu dotyczą stanu oraz perspektyw ww. zasobów specjalnych przechowywanych w wybranych polskich bibliotekach m.in.: Bibliotece Uniwersyteckiej oraz Głównej Politechniki w War-

szawie, we wrocławskich bibliotekach Akademii Medycznej jak również Uniwersytetu Ekonomicznego, Bibliotece im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Plockiego, Bibliotece Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu, Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, a także Bibliotece Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Ostatnia część to artykuły dotyczące prasy oraz współczesnych form zbiorów specjalnych. Przeprowadzono m.in. analizę „Pamiętnika Towarzystwa Tatrzańskiego” i dwutygodnika społeczno-kulturalnego „Nadodrze” oraz zobrazowano, w jakim stopniu rozwój technologii przyczynił się do procesu wypierania książek przez materiały multimedialne. Fakt ten skłania do refleksji na temat wyznaczania zasad zaklasyfikowania nośników cyfrowych do grupy zbiorów specjalnych.

Teksty zawarte w książce są głosem w ogólnokrajowych rozważaniach nad sensem i znaczeniem gromadzenia powyższych materiałów w dobie informatyzacji i cyfryzacji bibliotek.

Marzena Przybysz

Warszawskie Targi Książki

www.targi-ksiazki.waw.pl

II WARSZAWSKIE TARGI KSIĄŻKI

12–15 maja 2011

Pałac Kultury i Nauki, Warszawa

patronat honorowy

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdan Zdrojewski, Minister Edukacji Narodowej Katarzyna Hall, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, Dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski, Izba Wydawców Prasy, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Stowarzyszenie Księgarzy Polskich, Polska Izba Druku, Stowarzyszenie Wydawców Szkół Wyzszych, Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich, Stowarzyszenie Przyjaciół Książki i dla Młodych-Polska Selekcja IBBY

organizator

organizator wykonawczy patronat medialny

TARGI KSIĄŻKI SP. Z O.O.

murator
EXPO

książki

Biblioteka Analiz

WIADOMOŚCI
KSIĘGARSKIE

Notes

Rynek Książki.pl

TYCZONI
POMOCNI

patronat medialny

wydawca

wydawca

współpraca medialna

OPERNA

STOLICA

ANGORA

Prawo biblioteczne

Nowy VAT na książki i czasopisma

Z końcem 2010 r. wygasła podstawa stosowania stawki podatku VAT w wysokości 0% do dostawy (sprzedaży) książek i czasopism specjalistycznych, jaką stanowił par. 39 rozporządzenia ministra finansów z dnia 24 grudnia 2009 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 224, poz. 1799 z późn. zm.).

Po 1 stycznia 2011 r. dostawa książek i czasopism specjalistycznych objęta jest podatkiem VAT w wysokości 5%, co wynika z art. 41 ust. 2a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 z późn. zm.) oraz z pozycji 32-34 załącznika nr 10 do tej ustawy, dodanych przez jej nowelizację z dnia 26 listopada 2010 r., opublikowaną w Dz. U. Nr 238, poz. 1578. Nowelizacja ta wprowadziła także do art. 2 pkt 27f) ustawy o podatku od towarów i usług definicję czasopism specjalistycznych.

W rozumieniu powyższego przepisu czasopisma specjalistyczne to drukowane wydawnictwa periodyczne oznaczone symbolem ISSN, objęte kodem PKWiU 58.14.1 i CN 4902, o tematyce szeroko pojętych zagadnień odnoszących się do działalności kulturalnej lub twórczej, edukacyjnej, naukowej lub popularnonaukowej, społecznej, zawodowej i metodycznej, regionalnej lub lokalnej, a także przeznaczone dla osób niewidomych i niedowidzących, publikowane nie częściej niż raz w tygodniu w postaci odrębnych zeszytów (numerów) objętych wspólnym tytułem, których zakończenia nie przewiduje się, ukazujące się na ogół w regularnych odstępach czasu w nakładzie nie wyższym niż 15 000 egz., z wyjątkiem:

- a) periodyków o treści ogólnej, stanowiących podstawowe źródło informacji bieżącej o aktualnych wydarzeniach krajowych lub zagranicznych, przeznaczonych dla szerokiego kręgu czytelników,
- b) publikacji zawierających treści pornograficzne, publikacji zawierających treści nawołujące do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość lub znieważające z tych powodów grupę ludności lub poszczególne osoby oraz publikacji propagujących ustroje totalitarne,

- c) wydawnictw, w których co najmniej 33% powierzchni jest przeznaczony nadrukami lub odplatnie na ogłoszenia handlowe, reklamy lub teksty reklamowe, w szczególności czasopism informacyjno-reklamowych, reklamowych, folderów i katalogów reklamowych,
- d) wydawnictw, które zawierają głównie kompletną powieść, opowiadanie lub inne dzieło w formie tekstu ilustrowanego lub nie, albo w formie rysunków opatrzonych opisem lub nie,
- e) publikacji, w których więcej niż 20% powierzchni jest przeznaczony na krzyżówki, kryptogramy, zagadki oraz inne gry słowne lub rysunkowe,
- f) publikacji zawierających informacje popularne, w szczególności porady, informacje o znanych i sławnych postaciach z życia publicznego,
- g) czasopism, na których nie zostanie uwidoczniła wysokość nakładu.

Przejdźmy, ale tylko do końca marca 2011 r. – odnośnie do dostawy książek oraz do końca lutego 2011 r. – odnośnie do dostawy czasopism specjalistycznych, możliwe jest jednak stosowanie w drodze wyjątku nadal stawki 0% podatku VAT, w przypadku spełnienia warunków, określonych w par. 38 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 246, poz. 1649).

Chodzi o ujęte czasowo warunki, związane z dystrybucją książek i czasopism specjalistycznych, tzn. stawka podatku VAT 0% może być zastosowana do dostawy książek, jeśli zostały one przekazane do dystrybucji przed dniem 1 stycznia 2011 r. lub przez dokonującego ich dostawy ujęte w spisie z natury sporządzonym na dzień 31 grudnia 2010 r. Natomiast stosowanie tej preferencyjnej stawki podatku VAT do dostawy czasopism specjalistycznych uwarunkowane zostało rozpoczęciem dystrybucji nakładu numeru przed dniem 1 stycznia 2011 r.

O tym zatem, czy do zakupu danej książki, zrealizowanej do końca marca 2011 r., może zostać zastosowana stawka podatku VAT w wysokości 0%, decydować będzie w praktyce to, kiedy znalazła się ona w sprzedaży. Jeśli była w księgarni już w 2010 r. i nie została do końca tego roku sprzedana, to do jej sprzedaży np. w drugiej połowie marca 2011 r. będzie można zastosować stawkę VAT 0%. Sprzedaż takiej książki w kwietniu 2011 r. lub później, podobnie jak książek, które wpro-

wadzone zostały do sprzedaży po 1 stycznia 2011 r., obciążona będzie już stawką podatkową w wysokości 5%.

Rafał Golał

Radca prawny w Departamencie Prawnym
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Usługa biblioteczna i „usługa pocztowa”

Osoby i instytucje korzystające z usług biblioteki (np. z usługi informacyjnej bądź też z wypożyczeń międzybibliotecznych) otrzymują fakturę, która zobowiązuje do zapłaty należności stanowiącej opłatę za taką usługę. Opłata ta nie może przekroczyć kosztów, jakie poniosła biblioteka w związku z wykonaniem określonej usługi. Jest sprawą oczywistą, że wycenienie usługi mogą być uwzględnione zarówno koszty osobowe, jak i koszty rzeczowe, takie np. jak zakup papieru kserograficznego, atramentu do drukarki, a także znaczka pocztowego. **Nie wolno doliczać kwot, które nie stanowią refundacji poniesionych przez bibliotekę nakładów, jej wydatków związanych z wykonaniem usługi.** Niedopuszczalne jest doliczenie do tej ceny zysku, bowiem tego rodzaju usługa nie może stanowić przedmiotu działalności gospodarczej, komercyjnej. Tylko tak ustalona kwota, odpowiadająca kosztom wykonania przez bibliotekę usługi pozwala na korzystanie z zerowej stawki podatku od towarów i usług (VAT).

Ustawa przewiduje, że zerową stawką podatku od towarów i usług objęte są usługi związane z kulturą z wyłączeniem opłat „wstępu oraz wypożyczania wydawnictw (...) w zakresie usług świadczonych przez biblioteki, archiwa, muzea i innych usług związanych z kulturą (...)”. Zerową stawką podatku nie mogą być objęte usługi, za które pobierane są opłaty przekraczające koszt ich wykonania.

Ustawa o bibliotekach (art. 14), odnosząca swoje przepisy do bibliotek, których organizatorami są ministrowie i kierownicy urzędów centralnych oraz jednostki samorządu terytorialnego, wylicza w ust. 2 pkt 1 i 2 usługi, za które można pobierać opłaty „za usługi informacyjne, bibliograficzne, reprograficzne oraz wypożyczenia międzybiblioteczne” i „za wypożyczenia materiałów audiowizualnych”, a także stanowi, w ust. 3: „Wysokość opłat, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, nie może przekraczać kosztów wykonania usługi”. Jednakże inne biblioteki (np. biblioteki naukowe, m.in. biblioteki uczelni), biblioteki, których organizatorami są organy niewymienione w art. 14 ustawy, powinny kierować

się w tej sprawie przepisami statutu (art. 11 ustawy dot. bibliotek – samodzielnych jednostek organizacyjnych) bądź też regulaminu organizacyjnego (art. 12 powołanej ustawy dot. bibliotek wchodzących w skład innych jednostek organizacyjnych). Te przepisy (statutu, regulaminu organizacyjnego) powinny m.in. stanowić o zasadach naliczania opłat za usługi świadczone przez biblioteki, o tym, że opłaty takie mogą być pobierane za wykonywanie określonych w tych przepisach usług, ale także, że opłaty te nie mogą przekraczać kosztów wykonania usługi. W innej sytuacji będzie to działalność usługowa, działalność odpłatna, opodatkowana.

Natomiast każda działalność gospodarcza, np. przewidziana w statucie uczelni (art. 7 ustawy: *Prawo o szkolnictwie wyższym*, prowadzona przez uczelnię w zakresie i formach określonych w statucie) zobowiązuje świadczeniodawcę do płacenia podatku, najczęściej wg stawki podstawowej (obecnie 23%). Jeśli więc w bibliotece działa legalnie (zgodnie z przepisami) np. punkt świadczący odpłatnie, w celach zarobkowych, usługi kserograficzne, wówczas nie można uznać, że świadczy on usługę biblioteczną objętą zerową stawką podatku od towarów i usług. Taki punkt ma obowiązek płacenia podatku wg stawki przewidzianej dla usług kserograficznych, a także ma obowiązek wnoszenia opłat przewidzianych w art. 20¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim (*Posiadacze urządzeń reprograficznych, którzy prowadzą działalność gospodarczą w zakresie zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich, są obowiązani do uiszczania, za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, opłat w wysokości do 3% wpływów z tego tytułu na rzecz twórców oraz wydawców, chyba że zwielokrotnienie odbywa się na podstawie umowy z uprawnionym. Opłaty te przypadają twórcom i wydawcom w częściach równych*).

Przypominam o tych przepisach dlatego, że ostatnio otrzymałem rachunek od jednej z bibliotek za jej ustawowo przewidzianą usługę, na którym figurowała obok pozycji „usługa biblioteczna” (z określeniem symbolu PKWiU: 91.01.11.0), pozycja „usługa pocztowa” (symbole PKWiU: 53.10.11.0; 53.10.12.0; 53.10.13.0 lub 53.10.19.0; to usługa świadczona przez operatora publicznego). Pragnę przede wszystkim zwrócić uwagę na to, że biblioteki nie wykonują usług pocztowych (bądź „kurierskich”), usług polegających na przyjęciu przesyłki nadawcy, przetransportowaniu jej do miejsca działalności lub zamieszkania adresata i w końcu na doręczeniu przesyłki adresatowi. Biblioteka kupuje tylko znaczek pocztowy (lub uiszcza opłatę

przewidzianą taryfą pocztową) i nadaje przesyłkę na pocztę. Koszt znaczka pocztowego, przesłania przesyłki (opłata porto) to element wydatków biblioteki związanych z wykonaniem usługi.

Ustawa o podatku od towarów i usług przewiduje, że zerową stawkę podatku można zastosować wyłącznie do usług świadczonych przez pocztę państwową (zał. nr 4 do ustawy, poz. 2). Usługi quasi pocztowe, kurierskie itp. są objęte podstawową stawką podatku. I dlatego do każdej tego rodzaju usługi biblioteki [jeśli biblioteka rzeczywiście zajmowałaby się taką, nie biblioteczną, ale kurierską, działalnością (osobiście nie znam takiej biblioteki i wątpię, czy takie są)] należałoby doliczać podatek w wysokości 23%.

Jeszcze raz podkreślam: biblioteki wykonują tylko usługi biblioteczne, usługi szczegółowo określone w przepisach (ustawy, statutów, regulaminów). I tylko opłaty za te usługi – obliczone tak, by nie przekroczyły faktycznych kosztów wykonania usługi, nie stanowiły przedmiotu działalności gospodarczej, zarobkowej – korzystają z zerowej stawki podatku od towarów i usług.

Bolesław Howorka,

emerytowany dyrektor Biblioteki
Akademii Medycznej w Poznaniu
i radca prawny

Z żałobnej karty

JOANNA LATAŁA

(29.01.1974 – 18.12.2010)

18 grudnia 2010 roku zmarła nagle Joasia Latała. Miała 36 lat. Pozostawiła w szoku i bólu koleżanki i kolegów oraz grono przyjaciół, którzy z niedowierzaniem przyjęli tę straszną wiadomość.

Absolwentka historii na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1999 r. zatrudniona została w Dziale Udostępniania Zbiorów WBP w Krakowie, gdzie pod kierunkiem Stanisławy Lassek rozpoczęła praktyczną naukę zawodu. Pracując, ukończyła studia podyplomowe z zakresu informacji naukowej na UJ. W 2002 r. przeszła do Działu Szkoleń i Promocji WBP w Krakowie, w którym pracowała do 2005 r.

Po reorganizacji Działu, w tymże roku przeniesiona została do Działu Administracyjno-Gospodarczego na stanowisko ds. public relation.

W 2006 r. rozpoczęła następny etap swojej kariery zawodowej w Bibliotece Głównej AGH. Najpierw jako kierowniczka Czytelni Czasopism – w 2011 r. objąć miała nowe prestiżowe stanowisko...

Ogromnie trudno pisać o Asi w czasie przeszłym. Straszne słowa: *Asi już nie ma z nami...* Prawa, solidna, rzetelna – zawsze można było na nią liczyć. Zawsze punktualna – mimo że dojeżdżała do pracy spoza Krakowa. Była naszą podporą, promienna, pogodna i uśmiechnięta z burzą pięknych kasztanowych włosów. Nie było dla Niej trudnych wyzwań – wrodzonym optymizmem zarażała nas, koleżanki z Działu i realizowałyśmy kolejne projekty: wystawy, konferencje literackie, szkolenia i seminaria. Reprezentowała nowe, młode pokolenie, które przez swój profesjonalizm i pasję stanowi przyszłość naszego zawodu.

Przez wiele lat Joasia pracowała na rzecz Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, będąc wieloletnim skarbnikiem Koła Grodzkiego, inicjując liczne działania krakowskiego Koła SBP.

Żegnaj Asiu. To nieprawda, że nie ma ludzi niezapomnianych. Zostaniesz w naszych sercach i pamięci.

W imieniu Koleżanek i Kolegów

Teresa Szczerbińska

Kierowniczka Działu Szkoleń i Promocji WBP
w Krakowie w l. 1998-2005

Ogólnopolski konkurs „Bibliotekarz Roku”

Rozszerzając działalność zarządów okręgów i oddziałów Stowarzyszenia nad honorowaniem tytułem „Bibliotekarza Roku” cenionych koleżanek i kolegów, na obszar całego kraju, ZG SBP w styczniu br. ogłosił nowy konkurs. Celem konkursu jest m.in. podniesienie prestiżu zawodu bibliotekarza w świadomości społecznej, upowszechnianie wartości określających misję społeczną bibliotekarzy i ich odpowiedzialność oraz rozbudzenie aktywności zawodowej bibliotekarzy. Zorganizowanie konkursu na szczeblu krajowym, we współpracy z okręgami, oddziałami i kołami Stowarzyszenia ma służyć umacnianiu roli bibliotekarzy i bibliotek w rozwoju kultury, edukacji itp. Przebiegać będzie dwuetapowo: wybory Bibliotekarza Roku dąncgo województwa, przeprowadzone przez zarządy okręgów; głosowanie internetowe na nowym portalu Stowarzyszenia.

Ogólnopolski konkurs „Mistrz Promocji Czytelnictwa” 2010

ZG SBP w styczniu br. ogłosił edycję trzecią konkursu „Mistrz Promocji Czytelnictwa” na najbardziej aktywną bibliotekę w kraju promującą czytelnictwo w 2010 r. Konkurs organizowany jest przez SBP w ramach przedsięwzięć Komitetu Porozumiewawczego Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców. Celem konkursu jest popularyzacja działań bibliotek na rzecz upowszechniania czytelnictwa. Udział w konkursie następuje poprzez zgłoszenie na portalu sbp.pl a następnie dostarczenie dokumentacji konkursowej w postaci elektronicznej.

Oferta dla prenumeratorów czasopism SBP

Dla nowych prenumeratorów, którzy zamówią roczną prenumeratę miesięcznika wydawanego przez SBP („Poradnik Bibliotekarza” i „Bibliotekarz”) została przygotowana specjalna oferta. Do rocznej prenumeraty jednego tytułu jest dołączany pakiet 20 książek Wydawnictwa „Świat Książki”. Prenumerator, który zamówi dwa tytuły czasopism na 2011 r. otrzyma dodatkowo 30 książek tego Wydawnictwa. Istotną jest kolejność zgłoszeń, gdyż oferta jest ważna do wyczerpania zapasów.

Spotkanie z nowym dyrektorem Wydawnictwa SBP

Od stycznia br. Wydawnictwem SBP kieruje Dariusz Kozłowski (absolwent IINiSB UW), posiadający wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu wydawnictwa naukowego. Janusz Nowicki, dotychczasowy dyrektor Wydawnictwa będzie wspierał działalność wydawniczą Stowarzyszenia jako konsultant ds. wydawnictw. W dn. 11.01 odbyło się spotkanie kierownictwa Wydawnictwa z redakcjami czasopism Stowarzyszenia, podczas którego zostały określone plany działania na najbliższy rok.

Nowe formuły „Ekspresu” i „Biuletynu Informacyjnego” ZG SBP

Od stycznia br. miesięcznik elektroniczny „Ekspres ZG SBP” przeszedł na formę newslettera, który będzie rozsyłany raz w miesiącu przez redakcję portalu sbp.pl. „Biuletyn Informacyjny Zarządu Głównego SBP” będzie publikowany na portalu www.sbp.pl w module O SBP.

List otwarty w sprawie okresu przejściowego, uchylającego 5% VAT na książki i czasopisma specjalistyczne

W styczniu br. przedstawiciele organizacji branżowych (Polska Izba Książki, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, Izba Wydawców Prasy, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Izba Księgarstwa Polskiego) wystosowali list otwarty do Kancelarii Premiera oraz Ministra Finansów w sprawie tzw. okresu przejściowego stosowania stawki 0% we wszystkich ogniwach dystrybucji do dnia 30 kwietnia 2011 r. oraz kwestii ścisłego zdefiniowania „masy towarowej”, której to rozwiązanie ma dotyczyć. Książka objęta dostawą przez wydawcę z 0% VAT powinna być sprzedawana z takim samym 0% VAT-em.

Patronat SBP nad projektem „Całe Jaworzno czyta dzieciom”

Patronat nad projektem MBP w Jaworznie „Całe Jaworzno czyta dzieciom” objęło m.in. SBP. Projekt, wpisujący się w ogólnopolską kampanię Fundacji ABCXXI pod nazwą Cała Polska czyta dzieciom, ma na celu rozbudzić w najmłodszych pasje czytelnicze i poznać, czyniąc książkę źródłem rozrywki i wiedzy. Aby ten cel osiągnąć, biblioteka

planuje organizowanie imprez kulturalnych, których głównym bohaterem będzie książka i głośno czytanie wzbogacone zabawą, ale także spotkania edukacyjne propagujące myślenie oraz konkurs literacki na najciekawszą recenzję książki.

CBR odznaczona medalem „Bibliotheca Magna-Perennisque”

W dn. 15.01 br. w Centralnej Bibliotece Rolniczej odbyła się Gala z okazji 55-lecia istnienia Biblioteki, na którą została zaproszona również przewodnicząca SBP, Elżbieta Stefańczyk. W części oficjalnej uroczystości przewodnicząca Stowarzyszenia zabrała głos – zaakcentowała działalność Jubilatki na rzecz rozwoju bibliotekarstwa polskiego oraz podkreśliła jej zasługi dla SBP. Następnie odznaczyła CBR prestiżowym medalem „Bibliotheca Magna-Perennisque” a wicedyrektor Barbarę Barwiołek oraz kierownik Pracowni Gromadzenia, Ewidencji i Formalnego Opracowania Zbiorów, Mariannę Oklińską medalami „W dowód uznania”. W trakcie uroczystości uhoronowano Bibliotekę również medalem „Pro Masovia”.

Danuta Konieczna nagrodzona statuetką św. Jakuba

W dn. 21.01 br. Danuta Konieczna, wieloletnia dyrektor, obecnie wicedyrektor, Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie otrzymała statuetkę św. Jakuba – prestiżową nagrodę Prezydenta Olsztyna Piotra Grzymowicza w kategorii Nauka. Danuta Konieczna była przewodniczącą ZO SBP w latach 1985-1989, członek ZG (przewodnicząca Komisji Wydawniczej), członek Komitetu

Redakcyjnego Wydawnictwa SBP (1992-), członek redakcji Roczników Bibliotecznych (1997-), członek Sekcji Komunikacji Naukowej PAN (2003-2006), członek Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na bibliotekarza dyplomowanego przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego (1989-), członek Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (kadencja 2003-2006, 2006-2009).

Posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego SBP

W dn. 31.01. br. odbyło się posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego SBP, na którym omówiono najważniejsze działania ZG na przełomie 2010 i 2011 r., w tym zmiany w wydawnictwie, uruchomienie portalu, rozliczenie grantów uzyskanych w 2010 r., prace organizacyjne Forum SBP oraz planowanych konferencji, warsztatów i szkoleń, ogłoszenie ogólnopolskich konkursów oraz przygotowania do obchodów Światowego Dnia Książki a także udział SBP w XX Targach Książki Historycznej. Ponadto przedstawiono projekt Planu pracy ZG, dokonano oceny dotychczasowej realizacji Strategii SBP na lata 2010-2021. Mówiono także o sytuacji finansowej Stowarzyszenia. Prezydium z upoważnienia ZG powołało Komisję ds. Edukacji Informacyjnej (pierwsza nazwa: Komisja ds. Alfabetyzacji Informacyjnej). Zaproszona na posiedzenie przewodnicząca tej komisji, Ewa Rozkosz przedstawiła obecnym program, regulamin, plan pracy na 2011 r. oraz skład Zarządu Komisji.

Murzena Przybysz

W kilku słowach

• 21 czasopism naukowych PAN publikowanych w modelu Open Access

Niedawno PAN zdecydowała się na elektroniczną publikację 21 czasopism naukowych w modelu Open Access (z ang. *otwarty dostęp*), przy wykorzystaniu czołowych światowych rozwiązań technologicznych. Versita (www.versita.com) została wybrana jako dostawca technologii i usług wydawniczych dla tego projektu. 21 czasopism PAN stanowi największą, jak dotąd, grupę czasopism przyjętych jednorazowo do publikacji przez firmę Versita, będącą liderem na rynku wydawnictw naukowych w Europie Środkowej i Wschodniej. Firma świadczy usługi dla prawie 200 czasopism naukowych z tego regionu i z innych części świata,

a docelowo planuje powiększyć tę liczbę do 500. Porozumienie między PAN a Versitą obejmuje publikację czasopism z różnych dziedzin nauki, od biologii i weterynarii, poprzez psychologię, po nauki techniczne. Na podstawie zawartej umowy, Versita wspierać będzie PAN od strony publikacji elektronicznej, dystrybucji i marketingu, pozostawiając obszar pozyskiwania i redakcji manuskryptów czasopismom PAN.

(informacja przysлана przez Ewę Galinę)

• Nagrody KSIĄŻKI ROKU wręczone w Bibliotece Narodowej

Nagrody miesięcznika „Magazyn Literacki KSIĄŻKI” – Książki Miesiąca oraz Książki Roku 2010 – dla wydaw-

ców, autorów i tłumaczy – wręczono w środę, 26 stycznia w Bibliotece Narodowej. Nagrody główne w postaci statuetek przypadły następującym wydawcom:

- Wydawnictwo Literackie za: *Dziennik. Tom I. 1962-1969* Sławomira Mrożka (kategoria „proza polska”),
- Wydawnictwo Muza za: *Dzicy detektywi* Roberta Bolaño w tłumaczeniu Tomasza Pindla (kategoria „proza obca”),
- Dom Wydawniczy Rebis za: *Kiedy Bóg odwrócił wzrok* Wiesława Adamczyka w tłumaczeniu Ewy Ledóchowicz (kategoria „wspomnienia”),
- Wydawnictwo Arkady za: *Muzeum Narodowe w Krakowie i Kolekcję Książek Czartoryskich* (kategoria „albumy”),
- Wydawnictwo Naukowe PWN za: *Wielki słownik niemiecko-polski* (kategoria „słowniki”).

Tytuł Wydawcy Roku 2010 otrzymało Wydawnictwo Zysk i S-ka „za przywrócenie blasku literaturze podróżniczej”. Nagrodę za Wydarzenie przyznano Wydawnictwu „Świat Książki” „za odwagę wydania i sukces rynkowy publikacji Artura Domosławskiego *Kapuściński non-fiction*”. Wyróżnienie specjalne WYDAWCA DZIS:SIĘCIOLECIA 2001-2010 – otrzymało wydawnictwo Biały Kruk „za największą w świecie popularyzację dzieła i osoby Jana Pawła II, promocję Polski i rodzimych autorów oraz szczególnie wysoki poziom edytorski”. Po raz pierwszy wręczono również Nagrody miesięcznika „Notes Wydawniczy”: Wydawnictwu Znak – „za ponad półwieczne konsekwentne promowanie literatury najwyższych lotów” oraz Wydawnictwu Sonia Draga „za odważne rozszerzenie oferty wydawniczej o ambitną i oryginalną literaturę”.

Źródło: strony www BN

▪ Bestsellery empiku 2010

Opublikowane zostały przez empik wyniki największego plebiscytu dla publiczności w Polsce! Ponad 27 milionów klientów, którzy dokonali zakupów w empiku w 2010 r., wybrało bestsellery w poszczególnych kategoriach. Wydawcy 25 najpopularniejszych w ubiegłym roku produktów kulturalnych i rozrywkowych – książek, płyt, filmów, gier i programów oraz kolekcji autorskiej odebrali statuetki bestsellera empiku 2010 podczas Gali w Warszawie (...). Jeśli chodzi o książki, bestsellerami okazały się w poszczególnych kategoriach:

- Literatura polska – *Zielone drzwi* Katarzyny Grocholi. Wydawnictwo Literackie
- Literatura zagraniczna – *Zaginiony symbol* Dana Browna. Wydawnictwo Sonia Draga/ Wydawnictwo Albatros
- Fantastyka – *Misja Ambasadora* Trudi Canavan. Wydawnictwo Galeria Książki
- Książka dla dzieci – *Akademia 2-latka* Elżbiety Lekan. Wydawnictwo Skrzat
- Literatura młodzieżowa – *Przed świtem* Stephenie Meyer. Wydawnictwo Dolnośląskie
- Biografie i literatura faktu – *RockMann, czyli jak nie zostałem saksofonistą* Wojciecha Manna. Społeczny Instytut Wydawniczy Znak
- Nauki humanistyczne – *Bóg. Życie i twórczość* Szymona Hołowni. Społeczny Instytut Wydawniczy Znak
- Poradnik – *Nie potrafisz schudnąć* Pierre Dukana. Wydawnictwo Otwarte
- Audiobook – *Pippi Pończoszanka* Astrid Lidgren, czyta Edyta Jungowska, Wydawnictwo Jung-Off-Ska

Źródło: <http://ksiazkaonline.pl/index.php/2011/01/bestsellery-empiku-2010-przyznane/>

▪ Koniec dzienników ustaw na papierze

Akty prawne mają być dostępne wyłącznie w sieci. Era papierowych dzienników ustaw i monitorów polskich

dobiegła końca. Za rok w ogóle przestaną się ukazywać. Ich miejsce zajmą elektroniczne dzienniki urzędowe.

Mało kto wie, że w wersji elektronicznej, a więc nieba-wem w wersji jedynej, mają zniknąć numery „Dzienników Ustaw”. Poszukując ustaw i rozporządzeń, konkretnych przepisów, paragrafów, punktów i podpunktów, będziemy się przedzierać już nie przez gąszcz numerów „Dziennika Ustaw”, tylko przez gąszcz kolejnych pozycji poszczególnych dzienników urzędowych.

Cały artykuł Andrzeja Jankowskiego można przeczytać w „Gazecie Prawnej” – Andrzej Jankowski: *Koniec dzienników ustaw na papierze*, dokument online:

<http://prawo.gazetaprawna.pl/komentarze/475820.andrzej-jankowski-koniec-dziennikow-ustaw-na-papierze.html>

Źródło: Dziennik Internautów, data dostępu 04.01.2011

▪ Jak zbudować witrynę na Facebooku?

Marcin Wilkowski radzi jak stworzyć profil instytucji kultury na portalu społecznościowym Facebook. W swoim artykule przedstawił, w jaki sposób przygotować facebookową stronę muzeum, korzystając m.in. z możliwości, jakie daje język FBML (Facebook Markup Language). Zachęcamy do tworzenia profili swoich bibliotek w portalu Facebook. Zapraszamy do zapoznania się z artykułem *Jak zbudować stronę na Facebooku?*

[<http://historiaimedia.org/2010/11/30/jak-zbudowac-strone-na-facebooku/>]

Źródło: Historia i Media, data dostępu 20.12.2010

▪ Zaprosili nas

B-ka Śl. na Obchody Chińskiego Nowego Roku w Bibliotece Śląskiej i wernisaż wystawy „Drzeworyty – talizmany szczęścia” (4.01.11), inaugurację obchodów 200-lecia urodzin ks. Jana Dzierżona, poświęcone mu wystawy i pokaz filmowy (17.01.11), spotkanie z Michałem Jagiellą (26.01.11), wystawę „Katowickie kabarety. 1955-1984” (26.02.11)

• **BN** na wręczenie nagród „Magazynu Literackiego Książki” za Książki Miesiąca i Roku 2010 oraz Wydarzenia Roku i Wydawcy Roku (26.01.11) • **BPMiG Radków** na wernisaż wystawy Jany Wicnerowej (11.01.11) • **Książnica Beskidzka** na spotkanie z o. Leonem Knabitem (1.01.11), wystawę „Biennale ilustracji Bratysława 2009” (18.01.11), prelekcje nt. 30. rocznicy strajku generalnego na Podbeskidziu (31.01.11) • **Śądecka B-ka Publ.** na wernisaż wystawy „Tak było – Nowy Sącz 2010” (11.01.11), spotkanie z Jarosławem Kretem (28.01.11) • **WiMBP w Łodzi** na spotkanie „Domena publiczna 2011” (12.01.11) • **WBP w Lublinie** na otwarcie wystawy „Bogu i Ojczyźnie – Rostworowscy” (11.01.11), otwarcie wystawy fotografii prof. E. Niedzielskiego „Śladami pamięci zesłań XIX wieku” (18.01.11), sesję naukową „Archiwalia dotyczące biskupa Mariana Leona Fulmana w lubelskich instytucjach kulturalnych” (27.01.11).

Publikacje otrzymane

▪ Dariusz Szymkowski: *Zrzesz Kiszczbškò w latach 1933-1939*. Bolszewo: Urząd Gminy Wejcherowo i BP Gminy Wejcherowo, 2010.

„Miesięcznik Prowincjonalny” nr 6/2010 (wydaje MBP w Radomiu)

AKTUALIA I

Oto wynik badań, tzw. *Eurobarometr*: zasięgu książki (% populacji) w krajach Unii Europejskiej. Wniosek pierwszy: przestańmy lamentować nad kryzysem czytelnictwa, bo go nie ma. Wniosek drugi: może „ktoś” (resort?) zechciałby sfinansować **porządne badanie** obiegu książki w Polsce, na **dużej, wiarygodnej** próbie – bo to, co jest dostępne, nie nadaje się do niczego.

1. Szwecja 87%	15. Słowenia 72%
2. Holandia 84%	16. Francja 71% > UNIA EUROPEJSKA 71%
3. Dania 83%	17. Belgia 65%
4. Czechy 82%	18. Litwa 64%
5. Zjednoczone Królestwo 82%	19. POLSKA 64%
6. Niemcy 81%	20. Włochy 63%
7. Słowacja 80%	21. Grecja 59%
8. Estonia 79%	22. Hiszpania 59%
9. Austria 79%	23. Bułgaria 58%
10. Finlandia 79%	24. Rumunia 58%
11. Węgry 78%	25. Cypr 56%
12. Irlandia 75%	26. Portugalia 50%
13. Łotwa 75%	27. Malta 45%
14. Luksemburg 72%	

AKTUALIA II

Tak się ułożyło, że Pan Janusz Nowicki wypełnił już swoją misję jako dyrektor Wydawnictwa SBP, nadal jednak pozostając w stałym kontakcie z oficyną, w charakterze doradcy. Z tym doradztwem to był racjonalny pomysł Szefowej Stowarzyszenia, bo na czas nadchodzący bardzo potrzeba takiej firmie mądrości oraz energii, a tego Panu Nowickiemu nigdy nie brakowało.

Ani kiedy był dyrektorem departamentu w resorcie kultury, ani kiedy przejął Wydawnictwo SBP, w stanie bardzo kiepskim. Dzisiaj to jest oficyna w pełni profesjonalna, sprawna i szanowana w kręgach bibliotekarsko-informacyjno-biblioteczoznawczo-księgoznawczych. Żeby tak się stało, potrzebne były umiejętności i chęci sprawnego organizatora, no i właśnie były. Został wykonany kawał znakomitej roboty.

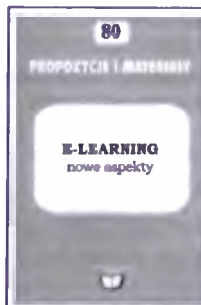
Nic bez zasmucenia dopowiem, że byłoby jeszcze lepiej, gdyby Szanowne Kręgi okazały się na dodatek zwolennikami czytania, ale nie należy żądać za dużo. Ze swej strony, Pan Janusz Nowicki oczywiście przeczytał był wszystko, co oficyna wydała, więc niech nikt teraz nie mówi, że jakaś tamtejsza książka nie miała *z a d n e g o* czytelnika. Miała.

Obecnie ukazują się tam książki dobre oraz bardzo dobre – wrodzona skromność nie pozwala mi przywołać tytułów – oraz są najwyższej punktowane czasopisma naukowe i rozumne periodyki fachowe. Tego nie spowodowały krasnoludki: są to wszak rezultaty wieloletniej pracy. Aktualne standardy są dobre i oby tak dalej.

Rzecz w tym, że dla małych wydawnictw wyspecjalizowanych czas nie musi być nickorzystny. Trzeba tylko bacznie śledzić, co jest grane i stosownie reagować. Otóż do tego jest właśnie potrzebny doświadczony P. T. Konsultant.

Oraz delikatne postępowanie właściciela oficyny, którą należy traktować jak świnkę-skarbonkę. To znaczy: nie tylko wyjmować z niej monety, ale sprawić, żeby najprzód one tam się znalazły.

Jacek Wojciechowski

Prezentowany tom zawiera cenne materiały drugiej edycji ogólnopolskiej konferencji z cyklu „E-learning wyzwaniem dla bibliotek”, która odbyła się w dniach 14-15 września 2010 roku w gmachu Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Materiały zaprezentowane zostały w trzech grupach problemowych, zgodnych z nazwami bloków tematycznych prowadzonych podczas konferencji przez prof. dr hab. Bogumiłę Staniów, dr hab. Hannę Batorowską i dr Barbarę Kamińską-Czubałę, tj.: „E-learning – teoria, dydaktyka, metodyka”, „Metody, techniki i narzędzia e-learningu” oraz „E-learning – przykłady dobrej praktyki”.

Wydawnictwo SBP

Obserwując realia (Jan WOŁOSZ)	1
Listy	2
W sprawie wspomnień bibliotekarzy z lat 80. XX wieku (Elżbieta PETROVIĆ)	2
Pytania o komputeryzację bibliotek publicznych	3
O realiach komputeryzacji – próba podsumowania (Jan WOŁOSZ)	3
Artykuły	5
Katarzyna WINOGRODZKA: Raport o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych 2010	5
Jan CIECHORSKI: Dopuszczalność łączenia bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury	12
Renata CIESIELSKA-KRUCZEK: Narodowa Biblioteka Parlamentarna Japonii (National Diet Library)	16
Jolanta HYS, Joanna KWIATKOWSKA: Zapis pionowy UKD w „Przewodniku Bibliograficznym”	20
Porozmawiajmy o MAK-u+	23
Dlaczego MAK+ ??? (Witold PRZYBYSZEWSKI)	23
Nasi korespondenci informują	24
Zaproszenie do wspólnego czytania w Jaworznie (Halina RECHUL)	24
Akademia Orange dla jasielskiej biblioteki (Tomasz RUTANA)	25
Przegląd publikacji	26
<i>Rynek książki w Polsce 2010</i> (Danuta URBANŃSKA)	26
Timothy W. Ryback: <i>Prywatna biblioteka Hitlera: książki, które go ukształtowały</i> (Józef SZOCKI)	27
Z oficyny wydawniczej SBP (Marzena PRZYBYSZ)	28
Sygnały o nowych publikacjach (Marzena PRZYBYSZ)	30
Prawo biblioteczne	31
Nowy VAT na książki i czasopisma (Rafał GOLAT)	31
Usługa biblioteczna i „usługa pocztowa” (Bolesław HOWORKA)	32
Z żalobnej karty	34
Joanna Latała (29.01.1974 – 18.12.2010) (Teresa SZCZERBIŃSKA)	34
Z życia SBP (Marzena PRZYBYSZ)	34
Ogólnopolski konkurs „Bibliotekarz Roku” • Ogólnopolski konkurs „Mistrz Promocji Czytelnic- stwa” 2010 • Oferta dla prenumeratorów czasopism SBP • Spotkanie nowego dyrektora Wydaw- nictwa SBP • Nowe formuły „Ekspresu i „Biuletynu Informacyjnego” ZG SBP • List otwarty w sprawie okresu przejściowego, uchylającego 5% VAT na • książki i czasopisma specjalistyczne • Patronat SBP nad projektem „Całe Jaworzno czyta dzieciom” • CBR odznaczona medalem „Bi- bliotheca Magna Perennisque” • Danuta Konieczna nagrodzona statuetką św. Jakuba • Posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego SBP	
W kilku słowach	36
Aktualia (Jacek WOJCIECHOWSKI)	38
Watching Realities (Jan WOŁOSZ)	1
Letters	2
On Librarians' Recollections from the 1980s (Elżbieta PETROVIĆ)	2
Questions Regarding the Computerization of Public Libraries	3
On Realities of Computerization – an Attempt of a Summary (Jan WOŁOSZ)	3
Articles	5
Katarzyna WINOGRODZKA: A Report on the State of Computerization in Public Libraries 2010	5
Jan CIECHORSKI: Admissibility of Merging Public Libraries with other Cultural Institutions	12
Renata CIESIELSKA-KRUCZEK: The National Parliamentary Library in Japan (National Diet Library)	16
Jolanta HYS, Joanna KWIATKOWSKA: Vertical Arrangement of UDC in <i>Przewodnik Bibliogra- ficzny</i> (Bibliographic Guide)	20

Let's Talk about MAK+	23
Why MAK+ ??? (Witold PRZYBYSZEWSKI)	23
Our Correspondents Report	24
Invitation to the Collective Reading in Jaworzno (Halina RECHUL)	24
Orange Academy for Public Library in Jasło (Tomasz RUTANA)	25
Review of Publications	26
<i>Book Market in Poland 2010</i> (Danuta URBANSKA)	26
Timothy W. Ryback: <i>Hitler's Private Library: the Books that Shaped His Life</i> (Józef SZOCKI)	27
From the PLA Publishing House (Marzena PRZYBYSZ)	28
New Books Flash (Marzena PRZYBYSZ)	30
Library Law	31
New VAT Rate for Books and Journals (Rafał GOLAT)	31
Library Service and „Postal Service” (Bolesław HOWORKA)	32
Obituary	34
Joanna Latała (29 Jan. 1974 – 18 Dec. 2010) (Teresa SZCZERBINSKA)	34
From the PLA (Marzena PRZYBYSZ)	34
The Nationwide Competition „Librarian of the Year” • The Nationwide Competition „Master of Readership Promotion” 2010 • The Offer for the PLA Journals Subscribers • The Meeting of the New Director of the PLA Publishing House • New Formulas for <i>Ekspres</i> (Express) and <i>Biuletyn Informacyjny</i> (Information Bulletin) of the PLA Presiding Board • An Open Letter Regarding the Transition Period, Waiving the 5% VAT Rate on Books and Expert Journals • The PLA Patronage for the Action „Entire Jaworzno Reads To Children” • Central Agricultural Library Awarded with Medal „Bibliotheca Magna Perennisque” • Danuta Konieczna Awarded with the Statuette of St. James • Board Meeting of the PLA Presiding Board	
In a nutshell	36
Current events (Jacek WOJCIECHOWSKI)	38

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy

Komitet Redakcyjny: Helena BĘDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI, Sylwia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA, Marcin DRZEWIECKI (przewodniczący), Bolesław HOWORKA, Małgorzata JEZIFRSKA, Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA, Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelny: Jan WOŁOSZ (tel. 0-694 463 656; e-mail: jan.wolosz@o2.pl)

Sekretarz redakcji: Marzena PRZYBYSZ (tel. 22 608-26-81, e-mail: m.przybysz@bn.org.pl)

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK. **Skład i łamanie:** Robert LIS

Tłum. na jęz. angielski: Małgorzata WALESZKO. **Projekt graficzny okładki:** Katarzyna STANNY

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 22-827-52-96

Z-ca Dyrektora Biura ZG SBP ds. wydawnictw – Dariusz KOZŁOWSKI

e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

„Bibliotekarz” jest dostępny online w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej (<http://kphc.umk.pl/dlibra/publication?id=17777>).

Prenumeratę „Bibliotekarza” można również zrealizować w **Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP, Al. Niepodległości 213,**

02-086 Warszawa, tel. (22) 825-50-24, fax: (22) 825-53-49, e-mail: sprzedaz@sbp.pl

Konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 1800 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

RYNEK KSIĄŻKI W POLSCE 2010

Najnowsza edycja w pięciu tomach:

- Wydawnictwa • Dystrybucja • Poligrafia • Papier • Who is who
- Już wkrótce w sprzedaży. Premiera na Targach Książki w Krakowie!

www.rynek-ksiazki.pl

WYDAWNICTWA • DYSTRYBUCJA • POLIGRAFIA • PAPIER • WHO IS WHO

RYNEK KSIĄŻKI W POLSCE

2010

Łukasz Gołębiewski
Kuba Frołow
Paweł Waszczyk
Tomasz Nowak
Piotr Dobrołęcki
Ewa Tenderenda-Ożóg

Patronat medialny

 RZECZPOSPOLITA

1% dla SBP ka**PIT**alny wybór!

Czy warto przekazać 1% swojego podatku tam, gdzie ma szansę pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek i bibliotekarzy?

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ma przywilej być w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. A jest w tym gronie nieprzypadkowo – to dzięki Wam zawód bibliotekarza i działalność Stowarzyszenia są postrzegane jako szlachetna służba społeczeństwu. Oddając 1% podatku SBP macie pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pozytywne cele. 1% przekazany nam ma szansę wrócić do Was, pomóc w Waszej pracy!

Aby przekazać 1% podatku SBP wystarczy w rubryce 124 formularza PIT wpisać nr KRS: 00000 81477

W portalu sbp.pl będziemy informować o wpływach w ramach akcji 1%. Tam także znajdziecie informacje o sposobie wykorzystania środków i pełne sprawozdanie na ten temat.

